

~~no 554/R5/274/1.814~~ *dic*
no. 15303.

ISTORIA BIBLICA

DE LA INCEPUTUL LUMEI PANA LA MACCABEI

IMPREUNĂ CU O GEOGRAFIE A PALESTINEI

322591

PENTRU USUL ȘCOALELOR ISRAELITE

DE

DR. M. GASTER

PUBLICATĂ DE SOCIETATEA PENTRU CĂRȚI DIDACTICE
ISRAELITO-ROMÂNE

EDIȚIA III-a

INTOCMAI DUPĂ EDIȚIA II-A

78907

22.09 a... - 0167" (075.2)

1:372:22.09

BUCUREȘCI

Tipografia de Lux Adolf I. Feldmann

Strada Smărdan 24 (Noua Concordia)

1897

915.69.4 (075.2)
371.671.11:372:915.69.4

15 303
1955

1956

1961

Proprietatea Societății pentru publicare de cărți didactice israelito-române din București.

Toate drepturile rezervate.

Exemplarele fără semnătura de mai jos a secretarului societății vor fi considerate ca contrafacere și atât editorii cât și vânzătorii vor fi urmăriți, conform legilor.

Secretar,

RC 21/06

B.C.U. Bucuresti

C20687

Memoriei

Mult iubitei mele mame

FANY GASTER

*Care m'a crescut în dragostea adevărului și
în frica lui Dumnezeu.*

Dedic această carte.

PRECUVANTARE

Istoria biblică, ce o presintăm noi astăzi cetitorilor, este cea d'ântăia istorie biblică, scrisă în limba română, anume pentru usul școlilor *israelite*. Punctul de plecare și modul de a trata materia conținută în această carte, se deosibește deci cu totul, de cele obicnuite. Noi n'am voit a înșira mai multe povești *independente* unele de altele, ci noi am căutat a arăta *firul, ce leagă între dânsele* diferitele evenimente ale istoriei poporului nostru, de a arăta pronia D-zeiască ce se desvelește prin această istorie. O parte a istoriei universale, este istoria biblică tot de o dată și istoria revelațiunei divine, istoria faptelor lui D-zeu. Numai Biblia prin limba ei cea simplă și tot de o dată așa de sublimă, a putut să devie cartea, din care au învățat toate popoarele, și vor mai învăța; isvorul cel limpede din care s'au adăpat națiunile. Noi de aceea am păstrat intru cât s'a putut acea lim-

bă simplă și plastică. Tinerimei noastre voim să dăm un extract, din care însă să nu lipsească nici un eveniment important, nici un epizod instructiv, prin care copilul poate să învețe să recunoască pe D-zeu în creațiunea și revelațiunea, în alegerea poporului său și în legislațiunea dată purtătorilor revelațiunii sale. Voim să sădim în inima copiilor noștri credința în D-zeu, în adevărul proorociei, în ocârmuirea dreaptă și plină de iubire a lui D-zeu, ce se manifestează în soarta fie cărui om și în soarta națiunilor întregi; și, în fine, credința în viitorul omenirii.

Pe lângă acestea se mai poate învăța și din viața fie cărui patriarh; fie care figură, fie care eveniment din istoria poporului lui Israel ne prezintă o parte importantă și instructivă din punctul de vedere moral. Din această cauză am adăus la sfârșitul fie cărui capitol câte o pildă sau un vers din Biblie, un fel de învățătură morală, ca o deducțiune instructivă pentru viața noastră.

Criticii mei obiectivi, să constate, dacă am ajuns la acest scop etic și religios, ce mi l'am propus la compunerea acestei istorii biblice; iar de nu, să ție seama, că «*omne initium durum est*», că tot începutul este greu, și să judece cu îngăduință această primă încercare.

Înainte de a termina însă îmi mai rămâne plăcuta datoria a mulțumi D-lui F. A. Focșăneanu

pentru impulsul ce ne a dat, și pentru osârdia și jertfa materială cu care a stăruit ca istoria biblică să ese la lumină ; nu mai puțin stimabilului meu amic d. Dr. M. Beck pentru observațiunile critice cu cari a însoțit manuscriptul meu.

Tu o cărticica mea ! du-te în lume, și găseșteți drumul la inimă tinerimei noastre, și întărește-o în credința adevărului și a dragostei !

Dr. M. GASTER

București Decembrie 1881. Kislev. 5642.

PRECVÂNTARE LA EDIȚIUNEA A DOUA!

Aproape un deceniu și jumătate au trecut de când am alcătuit «Istoria Biblică» pentru usul școalelor Israelite. Acuma mi a fost dată fericirea de a pregăti o a doua edițiune. Dorința mea s'a implinit. Cărticica și-a găsit drumul la inima tineretului nostru. Copiii au învățat să cunoască istoria trecutului nostru cel falnic așa cum se oglindește în cartea noastră sfântă, și precum am căutat să o reproduc în trăsuri generale cât se poate întocmai cu izvodul.

În edițiunea de față am schimbat numai unele forme gramaticale, am îndreptat greșelile de tipar ce se strecuraseră în edițiunea întâia, am adăugat puțin despre proorocii cei mari, și un capitol despre Tobit, dar am păstrat fondul ne-atins; *căci învățătura istoriei biblice trebuie să crească și să se desvolte pe una și aceeași bază neclintită.*

Nu-mi rămâne decât a dori ca vremea să fie mai scurtă ce ne desparte de a treia edițiune.

Dr. M. GASTER

Londra, Februarie 1894. Adar I 5654.

1894
3760

FACEREA LUMII

La început de tot nu era nimic, și D-zeu a făcut atunci cerul și pământul. Pământul era gol și pustiu, și întuneric era pe d'asupra apelor și duhul lui D-zeu se purta d'asupra lor. Și D-zeu a zis: «să fie lumină» și fu lumină. D-zeu a despărțit lumina de întuneric și a numit lumina *zi* și întunerecul *noapte*: și a fost ziua întâia. Apoi a zis D-zeu să fie tărie între apa de jos și apa de sus; această tărie a numit-o D-zeu *cer*, și a fost ziua a doua. Și a zis D-zeu: să se strângă apa de sub cer la un loc, ca să se arete uscatul: și a făcut așa stringerea de apă ce se numește: *mare*. și D-zeu a zis: să rodească pământul tot felul de iarbă cu sămânță și pomi roditori, și s'a făcut așa, și a fost ziua a treia.

Și a zis D-zeu: să se facă luminători în tăria cerului ca să lumineze pe pământ; și s'au făcut soarele și luna și toate stelele și a fost ziua a

patra. Și a zis D-zeu: să furnice apele de animale vii, și aerul să se umple de zburătoare; și s'au făcut chiții și peștii ce sânt în apă și paserile ce zboară prin văzduh: și a fost ziua a cincea. Și a zis D-zeu: să scoată pământul animale vii, vite tărătoare și fiare: și s'a făcut așa.

(Prin cuvântul lui D-zeu s'au făcut cerșurile, și prin duhul gurii lui toate oștirile lor. (Psalm 33. 9.)

2.

FACEREA OMULUI

(3388 înainte e. v.)

D-zeu a zis: să facem pe omul după chipul nostru ca să stăpânească pământul și mările și tot ce e întrânsele. Și a luat D-zeu țărână de a plăsmuit pe om dintr'ânsa; și îi a insuflat duh viețuitor și îi a pus numele de Adam că din pământ (adama) a fost luat. Și a fost ziua a șasea. Cu aceasta se isprăvi facerea lumii, și D-zeu, văzu tot ce a făcut și era totul bine; și s'a odihnit D-zeu în ziua a șaptea de toate lucrurile ce a făcut. Și a bine-cuvântat ziua a șaptea (Sâmbăta) și a sfințit-o.

Și a sădit D-zeu o grădină în Eden (raiu) cu pomi frumoși și roditori. Acolo a pus pe ântâiul om, ca să o păzească și să o îngrijească. Și D-zeu

a zis: nu e bine ca omul să rămâie fără ajutor, și îi a adus animalele de pe tot pământul ca să le pue numele. Și Adam a pus numele tuturor animalelor și păsărilor. El nu găsi însă soție după chipul și asemănarea lui: și D-zeu lăsă pe Adam să adoarmă greu și îi scoase o coastă din coastele lui. Din această coastă plăsmui D-zeu o femeie. Când se deșteptă Adam o văzu și zise: «această este os din oasele mele și carne din carnea mea»: și îi puse numele Hava (Eva), adică muma a tot viețuitor. Și amândoi erau goi și nu se rușinau.

(Că așa zice Domnul, care a zidit cerul; el este D-zeu, care a făcut pământul și l'a zidit, el l'a întocmit, nu îndeșert l'au făcut, ci ca să se locuiască l'au făcut. Iesaia 45, 18.)

3.

GONIREA CELOR D'ÂNTĂI OAMENI DIN RAIU

În mijlocul raiului a sădit D-zeu pomul cunoștinței binelui și al răului și pomul vieții; și a zis lui Adam: din fructele tuturor pomilor poți mânca, numai din fructele pomului cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci din ziua aceea în care veți mânca veți fi muritori.

Iar șarpele era cel mai viclean din toate ani-

malele, și zise către femeie : oare a zis D-zeu să nu mâncați din toți pomii raiului ? Femeea răspunse : din toți pomii raiului putem mânca, numai din pomul acela ce stă în mijlocul raiului nu putem mânca, căci D-zeu a zis : din fructele lui să nu mâncați, nici să vă atingeți de dânsul, că de altfel muriți. Iar șarpele a zis : nu veți muri, ci știe D-zeu că în ziua în care veți mânca dintr'ânsul vi se vor deschide ochii și veți fi asemenea lui D-zeu, cunoscând binele și răul. Atunci femeea văzând fructele frumoase, luă din pom și mănă, și dede și bărbatului ei și mănă și el. Indată li se deschiseră ochii, și văzând că sânt goi, împletiră frunze de smochin și-și făcură șorțuri. Și D-zeu chemă pe Adam, care se ascunsese de glasul Domnului, și-l întrebă : « oare ai mâncat tu din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci ? Adam răspunse : « femeea ce mi-ai dat-o, ea mi-a dat de am mănă. » Iar Hava (Eva) zise : « șarpele m'a amăgit, și am mănă. » Și D-zeu zise mai întâiu șarpelui : « Fiind că ai făcut aceasta, să fii afurisit dintre toate animalele ; pe pântecul tău să te târăști și praf să mănânci în toate zilele vieții tale ; vrăjmășie vecinică să fie între tine și între oameni. » Și către femeea zise D-zeu : « multe dureri să ai prin copii, și bărbatul tău să te stăpânească. » Iară lui Adam zise D-zeu : « cu necaz vei mânca

roade din pământ în toate zilele vieții tale ; spini și scăeți îți vor crește și în sudoarea feții tale vei mânca pâine, până te vei întoarce în pământ din care ai fost luat ; pământ ești și în pământ te vei întoarce.» Și D-zeu le dădea haine de piele și îi scoase afară din rai ca să lucreze pământul.

(Și să nu vă luați după inima voastră și după ochii voștri, după cari umblând rătăciți. IV. M. 15, 38.)

4.

CAIN ȘI HEBEL.

3858. (130 de la zidirea lumii)

Adam și Hava au avut doi copii, cel mai mare Cain, și cel mai mic Hebel. Hebel era păstor, și Cain lucra pământul. O dată au adus amândoi jertfă Domnului, pentru care Hebel alesese din oile cele mai bune, iar Cain din rodurile câmpului, și D-zeu a căutat numai spre darul lui Hebel. Cain se întristă și se umplu de pizmă și când se întâmplă că se întâlni odată cu Hebel la câmp se sculă asupra lui și-l omoră. Și D-zeu întrebă pe Cain «unde ți-e fraatele tău, Hebel?» și Cain răspunse «Nu știu ! oare sânt eu păzitorul fratelui meu?» Atuncea zise D-zeu «Ce ai făcut ? Sângele fratelui tău strigă

către mine din pământ. Blestemat să-ți fie ție pământul, care a deschis gura sa, să primească sângele fratelui tău. Pribeag și rătăcind să umbli pe pământ.» Atuncea Cain cutremurat strigă : «prea mare e pedeapsa mea și trebuind să rătăcesc pe pământ, ca să mă ascund de fața ta, or cine mă va întâlni mă va ucide. Și D-zeu îi făcu un semn ca să nu fie omorât, și zise : cine va omorâ pe Cain de șapte ori se va pedepsi.» Și gonit de muștrările sale de cuget fugi Cain dinaintea Domnului și se duse în țara Nod către răsăritul răului. Din copiii lui unii au născocit lucruri și unelte folositoare.

Iară Adam și Hava dobândiră un alt fiu în locul lui Hebel și îi puseră numele Șeth.

În generațiunea a zecea se născu de la dânsul : Noah.

(Jertfele nedreptăților sânt o urăciune Domnului dar rugăciunile sânt primite de dânsul, Proverb, Sal, 15, 8.)

(Că toata fapta o va aduce D-zeu la judecată, chiar cele ascunse, ori bună ori rea. Eccles. 12, 14.)

5.

P O T O P U L

2332 (1656)

Și D-zeu văzând răutățile oamenilor, că-și stricaseră calea lor, și că gândul lor era neconte-

nit spre rău, zise: « voiū să șterg pe oamenii ce
’i am făcut de pe suprafața pământului ». Numai
Noah găsi har înaintea lui D-zeu, căci el era un
om drept și desăvârșit în neamul lui. El avu trei
fi: Șem, Ham și Iefet. Și D-zeu zise lui Noah:
« am hotărât perderea a tuturor ființelor, numai
pe tine și pe familia ta o voiu scăpa, fă-ți deci
un chivot cu multe cămări. Când voiū aduce
ploaia peste pământ să intri tu și toată casa ta
în chivot, și din toate dobitoacele și păsările și
târătoarele să ieși cu tine în chivot, ca să se pă-
streze neamul lor ». Noah făcu după cum îi po-
runcise D-zeu, și intră el și toată casa lui în
chivot; și după șapte zile s’au deschis toate iz-
voarele abisului și cataractele cerului, și ploaia
căzu pe pământ patru zeci de zile și patru zeci
de nopți, iar chivotul plutia deasupra munților
celor mai înalți; și apele acoperiră pământul o
sută și cinci zeci de zile.

Dumnezeu trimise în urmă un vânt, și apele
începură a scădea și chivotul se opri pe vârful
munților Ararat. Atunci deschise Noah fereastra
chivotului și trimise un corb, care nu se mai
întoarse. După aceea trimise un porumbel, care
se întoarse spre seară, ținând în gură o frunză de
măslin; atunci cunoscă Noah că apele au scăzut
de pe suprafața pământului. Apoi mai așteptă opt
zile și trimise iarăși porumbelu, dar astă dată

nu se mai întoarse. Și D-zeu zise lui Noah : ești tu și toată casa ta din chivot, și toate câte sânt cu tine». Și eși Noah și aduse jertfă din dobitoacele cele curate ce eșiră cu dânsu din chivot, ceea ce plăcu lui D-zeu care îi zise arătându-i curcubeul : «Iată eu fac un legământ vecinic cu tine și cu toți oamenii ce vor veni în urma ta, că nu voi mai aduce potop pe suprafața pământului, ca să prăpădesc tot viu. De acum înainte toate zilele cât va sta pământul, nu va mai înceta semănătura și secerișul, frigul și căldura, vara și iarna și ziua și noaptea». Și îi bine-cuvântă și zise : „îmulțiți-vă și umpleți pământul. Tot ce trăiește și se mișcă vouă vi l'am dat de mâncare, dar carnea cu sângele, ce-i dă viață, să nu mâncați ; și ori cine va vărsa sângele omului, cu sângele său va răspunde, căci după chipul lui D-zeu s'a făcut omul».

(Păcătoșii i răstoarnă și nu mai sânt, iar casa dreptilor va sta. Prov. 12, 7.)

6

TURNUL BABILONULUI

2231—2201 (1757—1787)

Fiii lui Noah se înmulțiră și umplură tot pământul, și toți aveau un singur graiu și o singură limbă. Ei descălecară în câmpul Șinear și

se vorbiră între dânsii și ziseră : « Veniți să facem cărămidă și să o ardem în foc și să ne zidim o cetate și un turn, al cărui vârf să ajungă până la cer, și să ne facem noă un nume mare, ca să nu ne risipim peste tot pământul. Iar dacă văzu D-zeu ceea ce vrea să facă, zise : « Iată ! este un popor și o limbă, și asta este începutul lucrărilor lor, ce încă are să fie, dacă nu vor fi opriți în ceea ce se gândesc ! Să amestecăm deci limba lor, ca unul să nu înțeleagă pe altul ». Și așa i-a împrăștiat D-zeu peste tot pământul și încetară de a mai zidi cetatea, care pentru acest cuvânt s'a și numit : Babel (amestecare).

(Din locul șederii sale privește Domnul pe toți locuitorii pământului ; a plâsmuit toate inimile lor, el cunoaște toate faptele lor. (Psalm 33, 14, 15.)

7

CHEMAREA LUI ABRAM

2040 (1948)

Din urmașii lui Șem se nascu Terah, care avu trei feciori, pe Abram pe Nahor și pe Haran. După moartea lui Haran luă Terah pe Abram cu femeea lui, Saraï, și pe nepotul său Lot și se cuse la Haran unde se așeză ; acolo muri Terah în vârstă de două sute și cincî de ani.

Și D-zeu zise lui Abram : « Ești din țara ta și

789

din casa ta părintească și du-te în țara aceea, ce ți-o voiî arăta, și te voiî face tatăl unui popor mare. Și voiî binecuvânta pe acei ce te vor binecuvânta, și voiî blăstema pe acei ce te vor blăstema, și se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului». Abram era de 75 de ani când veni la Canaan împreună cu Sara muerea sa și cu Lot nepotu său ; și fiind foamete se duse până la Egipt, de unde se întoarse peste puțină vreme, cu multe avuții. Și nu mult dupe aceea se născu ceartă între păstorii lui Lot și păstorii lui Abram pentru pășunea vitelor. Și Abram zise lui Lot : «Să nu fie sfadă între mine și între tine, între păstorii mei și ai tăi, căci săntem rude. Iată tot pământul înainte-ți să ne despărțim ; de vrei la dreapta eî voiî merge la stânga, sau din potrivă». Și Lot își alese olatul Iordanului și se duse spre răsărit de se așeză lângă Sodom ; iar Abram rămase în Canaan.

(Depărtează-te de rău și fă bine, caută pacea și aleargă după dânsa. Psalm. 34, 15.)

8.

LEGĂMĂNTUL LUI D-ZEU CU ABRAM

1941 (2047.)

Nu mult după plecarea lui Lot se făcu bătălie între regiî din Sodom, Amora și cetățile vecine

și între regiii Chedorlaomer și aliații lui. Regiii din Sodom și Amora fură bătută, și biruitorii luară cetățile lor, le jefuiră și luară și pe Lot în robie. Indată ce află Abram de cele petrecute se într'armă cu oamenii săi, alergă după biruitorii, năvăli noaptea asupra lor, îi puse pe goană și scăpă tot ce robiseră. Atunci îi zise regele din Sodom: «dă-mi mie numai oamenii, și ține-ți toată avuția.» Iar Abram răspunse regelui și zise: «Jur pe Domnul, care a făcut cerul și pământul, că nu mă voi atinge nici măcar de o nojiță din tot ce e al tău; numai oamenilor mei ce m'au ajutat dăle partea lor ce li se cuvine.»

Și D-zeu se arată lui Abram în vedenie și îi zise: «nu te teme Abrame! eu sânt scutul tău, mare e răsplata ta.» Și Abram zise: «Vecinicule D-zeu ce 'mi dai mie? că eu mor fără copii și sluga mea Eliezer din Damasc 'mi va fi moștenitor!» Și D-zeu zise: «ful tău 'ți va fi moștenitor; și precum nu poți să numeri stelele cerului, așa nu vei putea să numeri urmașii tăi, atât de numeroși vor fi.» Și Abram a priimit această făgăduială cu încredere.

După ce trecură zece ani de când se așezase Abram în Canaan și Hagar născuse un copil lui Abram, cărui i puse numele Ișmael, atuncea zise D-zeu către Abram: «voi să fac un legământ de veci între mine și tine și între urmașii tăi:

și să nu te mai chemi Abram ci Abraham (tatăl poparelor), căci se vor naște din tine popoare și regi. Tu însă și urmașii tăi să aveți semnul acestei legături în trupul vostru.» Și așa așeză tăerea-împrejur la copii bărbătești în vârstă de opt zile, ca semn neșters al legământului său cu poporul său. Atunci schimbă D-zeu și numele de Sarai în Sarah, și o binecuvântă și pe dânsa.

(Cel ce aleargă după dreptate și iubire, află viață, fericire și onoare. Proverb. 21, 21.)

9.

OSPITALITATEA LUI ABRAHAM

1941 (2047)

Intr'o zi ședea Abraham la ușa cortului său în căldura cea mare a zilei; și de o dată zări trei călători, ce stătură înaintea lui. Abraham alergă înaintea lor, se plecă la dânsii și îi rugă, să nu treacă înaintea lui, ci să se odihnească la umbra unui pom, și el le va aduce pâine ca să mănânce. Și ei ziseră: «fă precum ai spus». Abraham alergă la Sara și îi spuse să gătească niște azime din lămura făinei, el însuși luă un vițel și 'l dede slugei sale să 'l gătească, și aduse toate aceste călătorilor de mâncare și se săturară. Ei întrebă apoi:

«unde este Sara, soția ta?» «In cort» răspunse Abraham. Unul dintr'ânșii zise: «In anu viitor va naște Sara un fecior». Sara care ascultase la ușa cortului, răsese și zise: «de oare ce sânt atât de bătrână, o să mai am eu oare aceasta plăcere? și bărbatul meu e asemenea bătrân!» Și Domnul întrebă pe Abraham: «de ce râde Sara? este oare vre un lucru cu neputință la D-zeu?» Și într'adevăr peste un an născu Sara un fiu, și îi puseră numele Ițhac (Isac), fiind-că *răsese* Sara.

Și se sculară ingerii și se îndreptară către Sodom și Amora; Abraham îi petrecea. Pe drum destăinui D-zeu lui Abraham hotărârea sa de a pierde Sodomul și Amora că strigătul în contra Sodomului și Amorei era mare și păcatul lor foarte greu. Iar Abraham vru să înduplece pe D-zeu să-i cruțe și zise. «Tu cel ce judeci tot pământul, oare vei perde pe vinovat și nevinovat? poate că se vor afla în cetate cinci-zeci de drepti?» Și D-zeu răspunse: «De voi găsi în cetate cinci-zeci, patru-zeci, trei-zeci, două-zeci, ba măcar zece drepti atunci voi cruța pentru dânși cetatea.» Și Abraham se întoarse iar la casa sa.

Dar ingerii Domnului nu găsiră nici măcar zece drepti, dor numai pe Lot singur și casa lui. Deci ziseră lui Lot: «chiamă pe toate rudele tale și fugi cu dânșii din cetate, căci pe la revărsatul zorilor o prăpădim împreună cu celelalte

cetăți. Dar fiind că zăbăvea îl apucară ingerii pe dânsul, împreună cu femeea și fetele lui și îi scoaseră afară din cetate. Și dede D-zeu o ploaie de foc și pucioasă peste Sodom și Amora și arseră de tot și în locul lor se făcu lacul sărat (asfaltic) sau Marea Moartă. Când scoaseră ingerii pe Lot afară îi ziseră, dacă vrea să scape să nu se uite îndărăt, ci să fugă spre munți, și ajunse la Țoar, iară femeea lui se uită îndărăt și se făcu stană de sare. Din Lot se născură Amoniții și Moabiții.

(Blastemul Domnului este în casa păcătoșilor, și lăcașul dreptilor îl binecuvintează Domnul. Prov. 3, 33.)

10.

ISMAEL. ISPITIREA LUI ABRAHAM

2049 (1939)

Sara văzând pe Ișmael, fiul egiptencei Hagar, că râdea de Ițhac, zise lui Abraham să-l gonească. Abraham le dede mâncare și băutură și merinde de drum. Hagar luă pe fiul ei și plecă, și rătăciră în pustia Beerșeba. Acolo se sfârși apa din foale și Hagar puse copilul departe de dânsa, zicând că nu vrea să vadă moartea lui. Atunci i se arătă un înger și îi spuse: «Nu te teme!

D-zeu a auzit glasul tău» ; și îi arată un isvor. Hagar luă și dede lui Ișmael de bău.

Atuncea ispiti D-zeu pe Abraham și îi zise : «Ia pe unicul tău fiu pe Ițhac, mergi în țara Moria și adu mi'l jertfă pe muntele ce-ți voi arăta eu.» Abraham se sculă cu zorile, își încarcă asinul cu lemne și foc și plecă împreună cu două slugi și cu fiul său Ițhac (Isac). După trei zile ajunseră la locul hotărât și Abraham zise slugilor să'l aștepte acolo, că el cu fiul său se duc să se incline. Pe drum zise Ițhac : «Tată! văz lemne și foc, dar unde este oaea de jertfă?» Abraham raspunse : «D-zeu va îngriji de jertfă.» Ajungând la locul însemnat, înalță Abraham un altar, așeză lemnele și puse pe Ițhac deasupra lor. Dar când întinse mâna și apucă cuțitul ca să junghie pe fiul său, ingerul Domnului strigă din cer : «Abrahame ! Abrahame ! nu întinde mâna ta asupra fiului tău, căci acuma vîz că iubești pe D-zeu, fiind-că n'ai cruțat nici măcar pe unicul tău fiu.» Abraham ridicând ochii văzu un berbec înurcat cu coarneau într'o tufă ; pe acesta îl luă Abraham și îl jertfi în locul fiului său. Și Domnul mai făgădui lui Abraham că va înmulți neamul lui ca stelele cerului și ca nisipul mării.

(Doreșc să fac voia ta Doamne, și învățătura ta este în lăuntrul meu. Psalm. 40, 9.)

MOARTEA SAREI 2085 (1903) REBECA 2088 (1900).

Sara ajungând în vârsta de 127 de ani muri. Abraham o jeli și o plânse; apoi cumpără de la Efron unul din fii lui Heth, peștera Mahpela pentru 400 de Siclii și îngropă acolo pe Sara.

Abraham fiind acuma înaintat în vârstă, dori să vază și pe fiul său însurat. De aceea chemă pe Eliezer sluga lui cea credincioasă și îi zise să caute o soție pentru fiul său Ițhac în țara părinților săi. Eliezer încarcă zece cămile și plecă la Mesopotamia la orașul Nahor. Acolo ajunse către seara și se opri afară din cetate lângă un puț, ca să mai odihnească cămilele, și era vremea când eșia fetele din oraș să ia apă. Eliezer se rugă lui D-zeu și zise: «Fă, Doamne al stăpânului meu, că acea fată careia îi voi zice, «dă'mi să beau, și ea va răspunde: bea, și cămilele tale voi adăpa asemenea», fă ca acea fată să fie aceea ce ai hotărât pentru Ițhac.» Și pe când se ruga el așa, veni Rebeca cu vasul plin pe umăr și ea îi dăde și lui să bea și adăpă și cămilele lui. Eliezer îi dăruie cercei și brățare de aur și o întrebă cine este, și dacă e loc în casa părinților ei să-l găzduiască. «Eu sânt fata lui Bethuel, ne-

potul lui Abraham, răspunse ea, și pae și fân îndestul și loc de ajuns este în casă.» Și Eliezer mulțumi lui D-zeu că i-a îndreptat așa bine calea lui însăși la casa fraților lui Abraham. Laban fratele Rebecii îi eși înainte să'l întâmpine și'l duse în casă. Aci înainte de a mânca măcar, spuse gazdelor cu ce era însărcinat și la ce scop a venit, și peți îndată pe Rebeca pentru Ițhac.

Laban și Bethuel răspunseră : «de la D-zeu a eșit acest lucru; nu putem să-ți vorbim împotriva nici în rău nici în bine ; iată Rebeca înaintea ta, ia-o și te du, și să fie nevasta stăpânului tău.» A doua zi de dimineață întrebă pe Rebeca dacă vrea să meargă cu omul acela; și Rebeca zise: «voiū să merg.» Deci plecă cu Eliezer și cu slugile sale, și părinții ei o binecuvântară. Ițhac priimi pe Rebeca și o duse în cortul mumiș sale, de a cării moarte Rebeca îl mângâiă. Și mai trecură 35 de ani și muri Abraham în adânci și fericite bătrânețe fiind de 175 de ani; și fiil săi Ițhac și Ișmael îl îngropară în peștera Mahpela lângă Sara soția lui.

(Increde-te în D-zeu din toată inima, și nu te sprijini pe înțelepciunea ta ; ci gândește-te la dânsul în toate căile tale, și el va îndrepta cărările tale. Proverb 3, 56.)

IACOB ȘI ESAV

2108 (1880)

Ițhac era de 40 de ani când luă pe Rebeca, și încă cât trăia Abraham i se născură doi fi gemeni, cel d'ântăiu se numi Esav (Esau) și cel al doilea Iacob. Esav se făcu vânător, iar Iacob mai blând trăia în cort. Ițhac iubea mai mult pe Esav și Rebeca pe Iacob. Intr'o zi ferbea Iacob o fertură de linte și Esav venea de la câmp ostenit și zise fratelui său: „dă'mi să mănânc dintr'această fiertură roșiatică, căci sânt ostenit.“ Pentru aceasta s'a numit Edom: roșiul. Și Iacob răspunse: „vinde-mi dreptul tău de ântăiu născut.“ Esav zise: «tot va să mor, de ce folos imi este dar?» și Esav îi-l vându. Iacob îi dete pâine și fiertură de linte și Esav mănăcă și bău și desprețui dreptul său de ântăia naștere.

Ițhac îmbătrânind i se întunecară ochii. El chemă pe fiul său Esav și îi zise «fiule! iată am îmbătrânit și nu știu ziua sfârșitului meu; du-te dar, ia-ți tolba și arcul, și eși la câmp să 'mi vânezî ceva vânat; și să 'mi faci mâncare precum iubesc eu, ca să mănânc și să te binecuvântez înainte ce voi muri.“ Rebeca care auzise, trimese pe Iacob să aducă doi ezi și 'i găti precum iubea

Ițhac și le dote lui Iacob să le ducă mâncare tatălui său. Dar Iacob zise: „fratele meu e pârșos și Ițhac mă va cunoaște.“ Atunci îi îmbrăcă Rebeca mâinile și grumazul cu peile ezilor și 'l trimise la Ițhac. Acesta înșelat de asprimea pîșilor binecuvântă pe Iacob. Abia apucase însă Iacob să ese de la tatăl său, când sosi și Esav cu mâncare și zise: „scoală, tată, și mănâncă din vânatul fiului tău.“ Și Ițhac se speriă foarte și zise: „uite fratele tău cel mai mic a venit înaintea ta și ți-a luat binecuvântarea.“ Atuncea plânse Esav cu amar. Ițhac însă zise: „și tu ve fi binecuvântat.“

Dar Esav prinse ură pe Iacob și umblă să-l omoare. Rebeca află aceasta și-l trimise la fratele ei Laban, ca să stea acolo, până când se va potoli ura lui Esav; și Ițhac îi dote binecuvântarea sa pe drum.

(Binecuvântarea tatălui zidește casele fiilor și blăstemul mumiî le surpă. Proverb)

13

VEDENIA LUI IACOB. RAHEL. LEA.

2185 (1803)

Iacob se duse în Mesopotamia; și pe drum înnoptând în preajma orașului Luz află Iacob un loc de dormit, și luă o piatră și o puse la căpătâiu și adormi. Dormind văzu în vis o scară

care sta pe pământ și ajungea cu vârful până în cer. Domnul sta de asupra și-i zise: «Eu sânt D-zeul tatălui tău Abraham și al tatălui tău Ithac: pământul pe care dormi il voi da ție și seminției tale. Și vor fi urmașii tăi numeroși ca praful pământului și te vei lăți în toate părțile, și toate neamurile lumii vor fi binecuvântate prin tine și seminția ta, Eu voi fi cu tine și te voi păzi în toată calea ta ori încotro vei merge, și te voi întoarce iar la pământul acesta. Și ți voi face toate câte ți'am zis,» Deșteptându-se Iacob zise: „Invederat Domnul este în locul acesta“ și luă piatra ce-i slujise de căpătâiu, turnă unt-de-lemn de asupra și schimbă numele locului în Bethel (casa Domnului). Apoi se rugă lui D-zeu și zise: „De va fi D-zeu cu mine și mă va păzi pe calea această ce umblu; și de'mi va da pâine de mâncare și haine de îmbrăcat, și de mă va întoarce sănatos în casa tatălui meu, și-mi va fi Domnul D-zeu, atunci să fie aci o casă a lui D-zeu și din tot ce'mi va da, a zecea parte să fie a lui.“

Iacob purcesese înainte și ajunsese în Țara de către răsărit. Acolo era o fântână în mijlocul câmpului, acoperită cu o piatră, și se strângea toți păstorii, ca să rostogolească toți împreună acea piatră și să adape turmele lor. Iacob îi întrebă: „de unde sântei?“ și dacă îi răspunseră că sânt din Haran, el îi întrebă: „cunoașteți pe

Laban fiul lui Nahor? » Ei ziseră : « Il cunoaștem, și iată și Rachel fata lui vine cu oile. » Cum o zări Iacob răsturnă piatra de pe gura fântanei și adăpă oile lui Laban, și pe dânsa o sărută și plânse. Rahel alergă de înștiință pe Laban de venirea lui Iacob. Laban îi eși înainte și-l primi în casa lui. Și Iacob iubi pe Rahel și ca să o dobândească de la părinții ei, sluji lui Laban șapte ani. Laban însă îl înșelă și îi dede în locul ei pe Lea, atunci mai sluji Iacob alți șapte ani pentru Rahel. Dumnezeu îl binecuvântă și câștigă turme multe și avuție mare. Și din femeile sale căpătă doi-spre-zece fii, din cari apoi s'au făcut cele două-spre-zece triburi ale lui Israel și adică Reuben, Șimeon, Levy, Iudah, Dan, Naf-tali, Gad, Așer, Isahar, Zebulun, Iosef și Benjamin, (Mâna leneșă sărăcește, iar mâna harnică în-avuțește. Prov. 10, 4.)

14.

ÎNTOARCEREA LUI IACOB. ÎMPĂCAREA CU ESAV.
2205 (1783.)

După ce mai sluji Iacob lui Laban încă șase ani și se îmbogăți, prinseră acesta și fiul lui ură asupra lui Iacob. Și D-zeu se arată lui Iacob în vis și îi zise : « Intoarce-te în țara părinților tăi, eu voi fi cu tine. » Și Iacob chemă femeile

lui la câmp și plecă cu dânsule și cu toată averea sa, fără să spue ceva lui Laban. Acesta îndată ce află că a plecat Iacob, se luă după dânsul. Noaptea însă i se arătă D-zeu și îi zise: «păzește-te să nu vorbești rău lui Iacob.» După șapte zile ajungându-l încheeă pace cu dânsul, și Laban se întoarse acasă pe când Iacob își urmă calea către Canaan.

Înainte de a intra în țara Canaan Iacob trimise daruri fratelui său Esav, care venea în contra lui cu 400 de oameni într'armați. Iacob își împărți averea în două părți și zise: «de va veni Esav și va bate prima turmă, tot va mai scăpa a doua», și către D-zeu se rugă Iacob și zise: «D-zeul părinților mei Abraham și Ițhac! care mi-ai zis, întoarce-te în țara nașterii tale și-ți voi face ție bine, prea mic sânt pentru milostivirea și iubirea ce ai arătat robului tău; căci numai cu acest băț am trecut Iordanul și acum mi-am făcut două tabere. Scapă-mă din mâna fratelui meu Esav, căci mă tem să nu vie și să mă uciză pe mine și pe toți ai mei » A doua zi merse de întâmpină pe Esav, care cum îl văzu cu copii și cu femei, se milostivi de dânsul și îl îmbrățișă și 'l sărută. Și așa se împăcară, și Esav se întoarse în țara Seir, pe când Iacob își urmă calea sa.

În noaptea aceea când împărți Iacob averea sa

și o trecu dincolo de râu, se luptă un necunoscut cu dânsul și îi suci coapsa; însă înainte de a se despărți, el binecuvântă pe Iacob și îi schimbă numele de Iacob în Israel (luptător cu D-zeu), zicând că s'a luptat cu oamenii și cu D-zeu și că a biruit. De acolo ajunse Iacob la Șehem unde se și așeză. Plecând Iacob mai departe la Efratha născu Rahel un copil pe drum și'l numi *Ben-Oni* (fiul durerei) fiind-că muri la nașterea lui, Iacob însă îl numi Binjamin. Pe Rahel o înmormântă Iacob acolo în drum lângă Efrata unde se și vede acel mormânt până în ziua de astăzi.

(Domnul este aproape tuturor ce 'l chiamă cu adevăr. Psalm 145, 18.)

15.

VÂNZAREA LUI IOSEF

2216 (1772)

Iacob iubea pe Iosef mai mult de cât pe cei l'alți fiți, fiind că era un fiu al bătrânețelor sale. De aceea îl pismuiră frații lui. O dată visă Iosef un vis și'l povesti lor zicând: «mi se părea că legam snopi în câmp și snopul meu se scula și sta drept, iar ai voștri se închinau mie.» Atunci strigară frații lui: «au doară vrei să împărățești peste noi?» Altă dată mai visă un vis și spuse fraților săi «cum că soarele și luna și

unsprezece stele se închinau mie“. Iar tatăl lui l'a certat pentru acest vis zicând: „oare voiu veni eu și mumă-ta și frații tăi să ne închinăm ție?“

Intr'o zi aflându-se frații lui Iosef cu turmele lor în câmpiile Șehemului, Iacob trimese pe Iosef să vadă ce fac. Cum l'ă zăriră frații lui de departe, ziseră unul către altul: „Iată visătorul vine; aideți să-l omorâm și să-l aruncăm într'ogroapă, să vedem ce se va alege din visurile lui.“ Iar Reuben zise: „să nu vărsați sânge, ci aruncați-l într'ogroapă“, căci el pândea să-l scape; așa și făcură; și îi scoaseră haina cea frumoasă ce-i făcuse tatăl său. Intr'acea vreme trecu pe acolo un chervan cu neguțători Ișmaeliți, care mergea la Egipt, și Iuda zise fraților săi: „ce folos vom avea dacă l' vom omorâ, mai bine să-l vindem la acești Ișmaeliți“. Decî îl vîndură pentru două zeci arginți; și junghiând un ied, îmmuiară haina lui Iosef în sângele iedului și aduseră acea haină sângerândă tatălui lor. Iacob recunoscă haina lui Iosef, și plânse cu amar zicând: „o feară sălbatică l'a sfășiat“: și nu primi nici o mângâere.

(Moartea și viața sânt în puterea limbei. Proverb, 18, 21.)

IOSEF LA POTIFAR. VISUL PAHARNICULUI
ȘI AL PITARULUI
2227 (1761)

Neguțătorii Ișmaeliți duseră pe Iosef în Egipt și 'l vândură lui Potifar marele spătar. Și D-zeu era cu Iosef. Văzând aceasta Domnul lui, dete toate pe mâna lui Iosef, și casa lui Potifar fu binecuvântată de D-zeu. Și Iosef era frumos la chip și frumos la față, atunci se încercă femeea lui Potifar să 'l tragă în păcat. Dar Iosef zise: «cum poi eu să fac acest lucru rău și să păcătuesc înaintea lui Dumnezeu?» Văzând femeea lui Potifar statornicia lui, hotărâ să 'l piarză, și într'o zi spuse bărbatului ei, că acest rob Evreu a vrut să o necinstească. Potifar crezând vorbele ei, aruncă pe Iosef în temniță. Dar și acolo găsi har la temnicerul și acesta îl puse pe dânsul supraveghiătorul temniței.

În vremea aceea se întâmplă că paharnicul și pitarul lui Farao regele Egiptului greșiră înaintea domnului lor și fură băgați în temniță. Într'o zi văzându'i Iosef triști, îi întrebă de pricina întristării lor. Ei i spuseră că în noaptea aceea avuseră amândoi câte un vis și erau mâhniți căci nu găsea pe cineva care să le tâlcuiască visurile. Iosef spuse: «adevăratele tâlcuiri sânt

numai de la D-zeu, dar spuneți'mi și mie visurile voastre». Și paharnicul povesti: «Am visat că am văzut o viță cu trei vlăstari și înflorind crescură, și strugurii se coapseră; paharul lui Farao era în mâna mea, și eu am luat strugurii și îi am stors în pahar și am dat paharul lui Farao». Și Iosef zise: «cele trei vlăstare însemnează trei zile, și peste trei zile te va pune Farao iarăși la rangul tău de paharnic, și vei da paharul în mâna lui Farao. Dar atuncea adu-ți aminte de mine și spune lui Farao să mă scoată din această închisoare; că am fost furat din țara Evreilor, și aici n'am făcut nimic rău, de m'au aruncat în această groapă». Auzind pitarul cât de bine tălcui-se Iosef visul paharnicului, îi spuse și visul lui zicând: «și eu am visat că purtam pe capul meu trei coșuri cu pâine albă; și în cel de asupra erau de toate feluri de mâncări din ale lui Farao, și paserile cerului mâncau din acel coș.» Iosef răspunse: «cele trei coșuri însemnează trei zile, și peste trei zile te va spânzura Farao și paserile cerului vor mânca carnea de pe tine». Și a fost ziua a treia, ziua nașterii lui Farao și acesta își aduse aminte de cei doi închiși; pe paharnic l'a pus iar la pãhãrnicia lui, iar pe pitar l'a spânzurat, întocmai precum tãlmãcise Iosef visurile lor. Dar paharnicul nu'și mai aduse aminte de Iosef și 'l uită.

(Ține-te de moralitate și nu o lăsa, păstrează-o, ea este viața ta. Prov. 4, 13.)

Mai bine să te increzi în D-zeu decât să aștepti ajutor de la oameni. Psalm. 118, 8.)

17.

**VISUL LUI FARAO. 2228 (1752). FRĂȚII LUI IOSEF
ÎN EGIPT. 2236 (1752).**

După trecerea de doi ani văzu Farao un vis: i se arăta că sta la marginea râului, și din rău eșiră șapte vaci frumoase și grase ce începură a paște; după dânsule eșiră alte șapte vaci slabe și urâte și înghițiră pe cele șapte vaci grase, dar ele rămaseră tot slabe și nu se cunoscă că au înghițit pe cele șapte vaci grase, și se deșteptă Farao. El adormi îndată și văzu un al doilea vis: iată creștură șapte spice dintr'o tulpină, toate frumoase și pline; și alte spice suptiri și bătute de vânt răsăriră după dânsule, și aceste spice suptiri și stricate de vânt înghițiră pe cele frumoase. De dimineață chemă Farao pe toți tălcuitorii de vise și pe toți înțelepții din Egipt, dar nimenea nu putea să'i tălcuiască visul. Atuncea își aduse aminte marele paharnic de Iosef, și spuse regelui de dânsu. Farao puse de 'l aduseră înaintea lui, și îi povesti visul precum

il văzuse. Iosef zise : «aceste două visuri nu sânt decât numai unul : cele șapte vaci grase și cele șapte spice pline însemnează șapte ani mănoși, iară cele șapte vaci slabe și cele șapte spice bătute de vânt, însemnează șapte ani de foamete, ce vor veni în urma celor d'ântăi mănoși și roditori. Deci să aleagă regele un om înțelept, care să adune în ambare a cincea parte din roadele fie cărui an mănos, ca să fie de hrană pentru vremea de foamete». Acest sfat plăcu lui Farao și alese chiar pe Iosef însuși ca să hrănească pe poporul său, și îl puse cel d'ântăi în casa lui.

După cum prevestise Iosef așa se lăți o foamete mare peste toată țara, și se întinse și peste țara Canaan. Iacob auzind că în Egipt ar fi grâu de vânzare, trimise pe fiii săi să cumpere și ei de acolo. Din frații lui Iosef plecară toți, afară de Benjamin care rămase cu tatăl său. Când ajunseră la Egipt se înfățișară înaintea lui Iosef, ca să cumpere de la dânsul grâu. Acesta cum îi văzu îi recunoscă îndată, ei însă nu 'l recunoscără. Iosef se prefăcu și îi întrebă cu asprime : «de unde veniți?» «din țara Canaan», răspunseră ei, «și am venit să cumpărăm bucate.» Și zise Iosef lor : «sunteți iscoade și ați venit ca să cercetați slăbiciunea țării noastre.» «Ba nu», răspunseră ei, «ei suntem doi-spre zece fii ai unui tată, cel mai tânăr este cu dânsul

acasă și unul din noi a perit» Nu! ei voi sunteți iscoade, zise Iosef, dacă nu 'mi veți aduce pe fratele vostru cel mai tânăr, să știți că veți muri și drept zălog să rămâie unul din voi aci, cei l'alți să mergeți în pace și să luați grâul cu voi ce ați cumpărat, dar pe fratele vostru cel mai tânăr să mi'l aduceți, ca să mă încredințez de sânt vorbele voastre adevărate au ba.» Și ei vorbiră între dânșii și ziseră: «intr'adevăr sântem vinovați pentru fratele nostru, când am văzut obida sufletului său când se ruga la noi și noi nu 'l auziam, pentru aceasta a venit peste noi această pacoste.» Iosef porunci de li se puseră bani lor în sacii cu grâu, și când îi deșertară se speriară văzând bani în sacii cu grâu.

Când auzi Iacob vorbele lor, plânse și zise: «voi m'ați lăsat fără fi, Iosef nu mai este, Și-meon nu mai este, și pe Beniamin mi'l luați; peste mine cad toate nenorocirile. Fiul meu Beniamin nu va merge cu voi în Egipt».

(D-zeu ridică din pulbere pe cel sărac, și scoală din gunoiu pe cel lipsit, ca să'l așeze lângă nobili, și îi dă moștenire scaunul mărirei. I Sam. 2, 8.)

ADOUA VENIRE A FRĂȚILOR LUI IOSEF ÎN EGIPT.

(2236) 1752.

Foametea însă se întări din ce în ce mai mult în Canaan, grâul adus de fiii lui Iacob se isprăvi și Iacob se văzu silit, să trimeată și pe Benjamin cu dâșii; căci altmintrelea nu putură să plece la Egipt, și să se înfățișeze înainte lui Iosef. Acesta cum îi văzu îi primi cu blândețe și-i întrebă «mai trăește tatăl vostru cel bătrân?» Ei răspunseră: «da, sluga ta, tatăl nostru, e sănătos.» Apoi îi pofti la masă.

După mâncare, vrând Iosef, să-i mai încerce, porunci de puseră paharul lui de argint în sacul celui mai tânăr. A doua zi de dimineață plecară dar n'ajunseră încă de-parte când veni după dâși sluga lui Iosef, zicând: «de ce răsplătiți voi binele cu răul, furând paharul domnului meu?» Căutând îl găsiră în sacul celui mai tânăr; se întoarseră dară în cetate, unde îi mustră Iosef aspru și vru să oprească pe vinovat. Atunci se rugă Iuda și zise: «Eu m'am pus chezaș pe lângă tatăl meu pentru Benjamin, sloboade-l pe dânsu și eu voi rămâne ție rob în locul lui.» Iosef nu se mai putea reține și se descoperi fraților săi. Ei se turburară și se înspăimântară, dar Iosef zise: «apropiați-vă! nu vă temeți! eu sânt Iosef pe care

l'ați vândut; dar cu voia lui D-zeu am ajuns aci pentru mântuirea voastră. Mergeți dar și spuneți tatălui meu, în ce slavă trăiesc în Egipt.» Și le dete daruri și haîne; lui Beniamin mai mult de cât la orî cine. Înainte de plecare le mai zise Iosef: «nu vă certați pe drum.» Ajungând acasă spuseră tatălui lor: «Iosef trăește încă și stăpânește peste tot Egiptul.» Inșă abia după ce i spuseră toate cuvintele lui Iosef și după ce văzu carele și darurile ce-i trimesese Iosef crezu cele auzite și zise: «Acuma de oare ce fiul meu trăește, mă duc să-l mai văz înainte de a muri.»

Iacob plecă cu toată casa lui în Egipt și trimise pe Iuda înainte, să vestească venirea lui; și îi eși Iosef înainte spre întîmpinare; cum îl zări se aruncă în brațele lui și plânse; și Iacob zise: «acuma pocî să mor, că am văzut fața ta».

Iosef înfățișă pe tatăl său regelui Farao, și Iacob îl bine-cuvântă. Regele îi dăruî lui și filor lui, țara Gosen. Acolo mai trăî Iacob șapte-spre-zece ani și simțînd apropierea morții sale, trimise săî, chime pe Iosef. Acesta veni cu amândoi fii ai lui cu Efraim și cu Menașe pe cari-i bine-cuvântă Iacob. Apoi chemă pe toți fii săî, și după ce îi bine-cuvântă de a rîndu zise: «să mă îngropați lângă părinții mei în peștera din țara Canaan, în câmpul lui Efron Hetitul» și își dete sufletul. Copiii lui făcură întocmai după cum le poruncise

tatăl lor. Iosef mai trăi până la vârsta de 110 ani și muri; înaintea morții sale însă jură pe fiii lui Israel ca să scoată oasele și să le ducă împreună cu dânșii, când vor eși din Egipt. Trupul lui fu imbălsămat și îngropat în Egipt.

(Milă și adevăr să nu te părăsească..... și vei afla har și plăcere în ochii lui D-zeu și a oamenilor. Proverb. 3, 3 - 4.)

19.

NAȘTEREA LUI MOȘE (MOISE) 2413 (1575).

FUGA LUI LA MIDIAN.

După moartea lui Iosef și a fraților lui se sculă un Farao nou, care nu vrea să știe de tot binele ce făcuse Iosef Egiptenilor, și începu să apese pe fiii lui Israel cu muncă grea și sdrobitoare. Dar cu toate acestea ei se înmulțiră repede; atunci trimese Farao de chemă pe moașe și le porunci să omoare pe toți fiii Israelitenilor; dar aceștia nu se supuneau poruncii lui Farao, și Farao porunci Egiptenilor ca să înece pe toți fiii Israelitenilor.

Atuncea se născu un copil în casa lui Amram, fiul lui Kehath, fiul lui Levi; și muma lui îl ascunse trei luni, dar ne mai putând să-l ascunză, puse copilul într'un sicriu de papură uns cu smoală,

și puse acel sicriu pe marginea râului. Pe vremea aceea veni fata lui Farao să se scalde, și văzând acel sicriu, porunci să 'l scoată. Ea îl deschise și văzu un copil plângând: «acesta e copil de Evreu» zise ea. Sora lui care sta și pâdea ce va fi soarta copilului, se apropie și întreabă : «să-ți aduc o doică ?» și dacă primi fata regelui, alergă ea și aduse pe însă-și muma copilului. Când crescui îl aduse îndărăt și fata regelui îi puse numele de Moșe (Moise) adică *scos din apă*.

Când ajunse Moșe în vârstă el se ducea des pe la frații săi, ce suferiau de acea groasă apăsare. Intr'o zi văzând pe un Egiptean ce bătea pe un Israelitean cu nedrept nu se mai putu ține și 'l lovi de 'l ucise, iar trupul îl ascunse sub nisip, și credea că lucrul va rămănea ascuns ; dar văzând altă dată pe doi Evrei ce se certau vru să se amestece între dânșii, când de o dată unul din ei zise : cine oare te-a pus stăpân peste noi ? gândești tu oare să mă omori și pe mine cum ai omorât pe acel Egiptean ?» Când auzi Moșe aceste cuvinte se temu și fugi la Midian. Acolo ajunse la un puț și stăde se odihnea ; și veni fetele preotului Iethro să adape turmele lor, dar păstorii cei l'alți le goniră ; atunci se sculă Moșe și ajută pe fetele nedreptățite. Ajungând ele acasă spuseră tatălui lor ce li se întâmplase cu un Egiptean, că le a ajutat să scoată

apă din puț și să adape turmele lor. Iethro trimise îndată de 'l chemă în casa lui și mai târziu îi dăde și pe Tipora una din fetele lui de femeie; de la dânsa avu Moșe doi fii: Gherșon și Eliczer.

(Invățați-vă a face bine, căutați dreptate, mântuiți pe cel apăsător. Iesaia 1, 17.)

20.

CHEMAREA LUI MOȘE. CELE ZECE PLĂGI.

2554 (1534)

Moșe păștea oile socrului său Iethro, preotului din Midian. Intr'o zi înaintă atâta în pustie, în cât se apropie de muntele Horeb. Acolo i se arătă D-zeu într'o pară, ce eșea dintr'un rug, fără ca rugul să arză. Moșe văzând aceasta, vru să se apropie ca să vadă mai bine, atunci auzi un glas ce striga: «Moșe! Moșe! nu te apropia mai mult că locul acesta este sfânt. Eu sunt Domnul D-zeul părinților tăi Abraham, Ițhac și Iacob.» Și Moșe își acoperi fața. D-zeu zise: «am văzut nenorocirea poporului meu, și strigătele sale de durere au ajuns până la mine, de aceea m'am coborât să'l mântuiesc din mâna Egiptenilor și să'l duc într'o țară mănoasă, în țara Canaan unde curg râuri de lapte și de miere, și acum te voi trimete la Farao, ca să scoți pe poporul meu din Egipt.»

✓ Iar Moșe zise : « cine sunt eu, să mă duc la Farao și să scot pe fii lui Israel din Egipt ? Și D-zeu zise : « eu voi fi cu tine. » Iar Moșe se rugă și zise : « rogu-mă Doamne ! iată sânt eu cu limba zăbăvnică și cu vorbire împedicată. » Și a zis D-zeu către Moșe : cine a dat gură omului, cine a făcut pe surd și pe mut, pe văzător și pe orb, doară nu eu ? Mergi dar fără frică, căci eu te voi învâța, și fratele tău Aharon te va ajuta și va vorbi pentru tine. »

Moșe plecă deci în Egipt. Pe drum se întâlni cu fratele său Aharon, și amândoi se duseră la Farao să ceară slobozirea fiilor lui Israel zicând : « Aceasta zice Domnul D-zeul lui Israel : slobozește pe poporul meu ca să'mi slujească în pustie. » Și Farao zise : cine este Domnul de al cărui glas să ascult, ca să slobozesc pe fiii lui Israel ? nu cunosc pe Domnul, și pe Israel nu 'l voi slobozi. » Și D-zeu întări inima lui Farao să nu slobozească pe Israel și aduse zece plăgi asupra lui și asupra poporului Egiptean. Mai întâi schimbă apa râului în sânge și nu putură să o bea. Apoi eși o mulțime de broaște pe pământ în cât tot Egiptul se umplu de dânsele. Atunci se clătină puțin statornicia lui Farao, dar îndată ce scăpă de broaște, iar se întări inima lui. După broaște veni ră țânțarii, nori de muște și alte insecte vătămătoare ; apoi fiare sălbatice ; după a-

ceste se încinse o ciumă mare în vite. Moșe luă apoi spuză și o aruncă în aer și tot poporul Egiptean se acoperi cu bube scârboase. Mai ridică mâna către cer și de o dată izbucni o vijelie grozavă, focul se plimba pe pământ, trăsnete și fulgere, și ploă. Domnul o grindine peste tot Egiptul care omoră oameni, dobitoace, și prăpădi toate roadele. După grindină aduse vântul nori de lăcuste, și după aceste se făcu un întunec peste tot Egiptul ce ținu trei zile. A zecea plagă era moartea celor întâi născuți dintre toți Egiptenii.

(Dreptate și judecată face D-zeu tuturor celor apăsăți. Psalm 103, 6.)

21.

**PESAH (PAȘTELE). EȘIREA DIN EGIPT, TRECE-
REA MĂRII ROȘIE.**

2493 (1495)

Cu câte va zile înaintea acelei nopți în care era să se întâmple plaga a zecea, zise Domnul lui Moșe, să spue fiilor lui Israel, ca fie care să junghie câte un miel și să-l mănânce cu ai săi în grabă mare, cu pâine nedospită, că în aceeași noapte va fi desrobirea lor. Cu sângele mielului însă să ungă stâlpii ușei, ca să cunoască D-zeu casele lor, și să treacă de asupra lor când

va trece prin Egipt ca să bată pe Egipteni. «Și să țineți această sărbătoare de *Pesah* (trecere) în veci; începând din ziua a patrusprezecea a lunii d'întâi, șapte zile veți mânca azime și ziua întâia și ziua a șaptea să fie sfântă. Iar când vă vor întreba copiii voștri: «ce însemnează această slujbă?» veți răspunde lor, că este în pomenirea zilei în care Domnul a trecut peste casele fiilor lui Israel când a bătut pe Egipteni, iar casele noastre le a mântuit.»

În noaptea aceea se împlini și plaga a zecea și muriră toți cei d'întâiu născuți; și fie-care Egiptean jeli câte un mort. Atunci trimese Farao de chemară pe Moșe și pe Aharon și le zise: «mergeți cu toți și slujiți Domnului D-zeului vostru după cum ziceți.» Și Egiptenii sileau pe Israeliteni să iasă mai degrabă și poporul luă cu sine aluatul nedospit și plecă. Moșe nu uită pe Iosef, ci se duse și luă oasele lui, apoi eșiră cu toții din Egipt.

Puțin după aceea se căi Farao și tot poporul Egiptean că au lăsat pe fiii lui Israel să plece și se luară după dânșii. Cum îi văzură Israelitenii se spăimântară, dar Moșe le răspunse și zise: «nu vă temeți de nimic, stați și veți vedea izbava lui D-zeu.» Și Moșe ridică toiagul lui asupra mării și suflă un vânt tare de răsărit, care împinse marea îndărăt și Israelitenii trecură

prin mijlocul mării, pe uscat printre valurile ce steteau grămădite în ambele părți. În dosul lor era norul ce despărțea pe Israeliteni de Egipteni. Când văzu Farao că Israelitenii trec prin mijlocul mării intră și el cu toată oștirea lui cu călărimea și cu carele; atunci ridică Moșe toiagul iarăși asupra mării, vântul încetă și valurile se întoarseră la matca lor și înecară pe Egiptenii ce erau în mijlocul mării.

Fii lui Israel, cari văzură acea minune se temură și crezură în Domnul și în Moșe și cântară cântecul ce începe cu cuvintele: «Cântă-voi Domnului, care cu slava s'a înălțat, pe cal și călăreț în mare a aruncat.»

Miriam sora lui Moșe și a lui Aharon împreună cu toate femeile luară timpene și eșiră înaintea lor cântând asemenea: cântați lui D-zeu care cu slavă s'a înălțat.

(Tu Doamne ești tatăl nostru, mântuitorul nostru e din veci numele tău. Ies. 63, 16.)

22.

MANNA, LUPTA CU AMALECHITII

2493 (1485)

Poporul și urmă calea prin pustia Sur și ajunse în fine la *Mara*; fiind apa amară (de unde și

numele *Mara* : amar) poporul începu a cârti. Și D-zeu arătă lui Moșe un lemn, pe care l aruncă în apă, și apa se îndulci. Apoi ajunseră în pustia Sin, acolo se sfârșiră toate merindele ce luaseră cu dânșii din Egipt și începură iarăși a cârti asupra lui Moșe și ziseră : « mai bine am fi murit în Egipt, unde aveam carne și pâine de ne săturam de cât să ne fi adus voi în această pustie, să omorâți toată adunarea de foame. » Și Moșe și Aharon ziseră : « cârtirile voastre nu sânt împotriva noastră ci împotriva lui D-zeu. » Și D-zeu zise lui Moșe : « am auzit cârtirile fiilor lui Israel; spune lor zicând : seara veți mânca carne, și dimineața vă veți sătura de pâine și veți cunoaște că eu sunt Domnul D-zeul vostru. » Într'aceeași zi spre seară se lăsă pe câmp o nenumărată mulțime de prepelițe. Iar a doua zi de dimineață era o pătură de rouă împrejurul taberei, și când se ridică roua văzură niște bobite rotunde ce acoperea pământul. Când le văzură fiii lui Israel întrebară : « ce este asta » (man-hu) ? De aceea s'a numit *Manna*. Și Moșe zise : « asta este pâinea ce vi o dă D-zeu de mâncare. »

Înaintând, ajunseră la Refidim. Acolo lovi Moșe stânca Horebului cu toiagul său și îndată țîșni apa, și băură fiii lui Israel.

Atuncea năvăliră Amalechiții asupra lor și Moșe puse pe Iehoșua fiul lui Nun să îi înfrunte cu

armele, și el împreună cu Aharon și Hur se sui în vârful muntelui. Cât timp ținu Moșe mâinile ridicate biruia Israel, iar când slăbiră, slăbi și Israel; în fine bătură pe vrășmași. Și D-zeu zise lui Moșe: «scrie aceasta spre pomenire în carte și spune-o lui Iehoșua : că voi stinge pomenirea lui Amalec de supt cer».

(Ochiî tuturor spre tine nădăjduesc, și tu le dai hrana lor la vreme cuvenită. Psalm 155, 15.)

23.

REVELAȚIUNEA PE MUNTELE SINAI

2493 (1495)

În luna a treia după ce eșiră fiîi lui Israel din Egipt, ajunseră în pustia Sinai și 'și așezară corturile în preajma acestui munte. Și D-zeu zise lui Moșe : «pogoară-te și spune poporului, să se pregătească și să se ție curat, că peste trei zile se va pogăra D-zeu pe muntele Sinai.» A treia zi de dimineață se auziră tunete, un nor gros brăzduit de fulgere acoperi muntele și sunet de trâmbițe reșună. Tot poporul ce era în tabără se cutremură; și Moșe aduse poporul lângă munte care fumea și se cutremura foarte. Și se auzi glasul Domnului ce zicea :

1. Eu sânt Domnul D-zeul tău, care te-am scos din țara Egiptului din casa robiei.

2. Să nu ai alți D-zei afară de mine ; și să nu faci ție chip cioplit nici asemenea vre unui lucru din câte sânt sus în cer și jos pe pământ și din câte sânt în apă sub pământ.

3. Să nu ției numele lui D-zeu în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe acela ce țiea numele lui în deșert.

4. Adu-ți aminte de ziua Sămbetei ca să o sfințești, șase zile să lucrezi și să-ți faci toate lucrurile tale, iară ziua a șaptea este ziua odihnei, a Domnului D-zeului tău.

5. Să cinstești pe tatăl tău și pe muma ta, ca să trăești lung, în țara ce Domnul D-zeul tău, îți dă ție.

6. Să nu omori.

7. Să nu necinstești casa altuia.

8. Să nu furi.

9. Să nu spui mărturie mincinoasă împotriva aproapelui tău.

10. Să nu râvnești la casa aproapelui tău, nici la vre un lucru ce este al lui.

Și tot poporul sta și auzia aceste cuvinte și înfricoșându-se de sunetul trâmbițelor zise către Moșe : « vorbește tu și noi vom asculta, tot ce ne va porunci D-zeu vom face și vom asculta. » Acolo alese Moșe șapte-zeci de bătrâni ca să-l ajute în ocărmuirea poporului.

(Așezămintele Domnului sânt drepte, înveselesc

inima, poruncile Domnului sânt luminoase, luminează ochii. Psalm 19, 9.)

24.

VITELUL DE AUR. ISCODITORII. RESVRĂTIREA LUI CORAH.

2595 (1492)

D-zeu zise lui Moșe : «sue-te pe munte, ca să-ți dau tablele legii.» Și Moșe se sui pe muntele Sinai și zăbovi acolo patru-zeci de zile. Poporul văzând că Moșe nu se mai întoarce, se adună la Aharon și strigă : «fă-ne niște d-zei cari să meargă înaintea noastră.» Și Aharon zise : «luați cerceii și verigele de aur din urechile femeilor voastre și aduceți-le în coace.» Aharon luă aurul ce adusesse poporul și-l topi, și se făcu un vițel de aur. Poporul văzându-l strigă : «Iată d-zeii tăi Israel, cari te au scos din Egipt.» Și D-zeu zise către Moșe : «pogoră-te, că poporul, pe care l'ai scos din Egipt s'a abătut curând din calea dreaptă.» Moșe se rugă ferbinte la D-zeu pentru poporul rătăcit și se coboră repede. Cum văzu acel vițel, aruncă mânios cele două table d-zeești ce le avea în mâinile sale și le sfărămă la poalele muntelui ; pe vițel asemenea îl nimici și chemând pe toți acei ce mai credeau în adevăratul D-zeu

se strânseră lângă dansul fiilor lui Levi ; acestora le porunci Moșe să uciză pe toți acei cari se abătuseră de la adevărată credință, și căzură în acea zi ca la 3000 de oameni. — După aceea dete D-zeu lui Moșe alte table, și el le puse în chivotul legii.

Miriam și Aharon cărtiră în contra lui Moșe care 'și luase o femeie Cușită și ziseră : «aă nu vorbește D-zeu și prin noi ?» Moșe era cu toate acestea foarte smerit. Atunci pedepsi D-zeu pe Miriam și ea deveni leproasă. Moșe se rugă pentru dânsa și după ce boli opt zile se însănătoși.

Și Domnul zise către Moșe : «trimete din fie care trib câte un om care să iscodească țara Canaan, pe care voiu să o dau fiilor lui Israel.» Moșe alese doi-spre-zece oameni și îi trimese după cum poruncise D-zeu. Aceștia întorcându-se aduseră câte-va fructe uriașe din roadele țării și spuseră că 'ntr'adevăr este o țară unde curg riuri de lapte și miere, dar că locuitorii ar fi uriași și cetățile lor mari și bine întărite, așa încât n'ar putea isbuti nici o dată să le iea. Când auzi poporul vorbele lor începu a cărti și a plânge ; numai Iehoșua (Iosua) fiul lui Nun, și Caleb fiul lui Iefune, erau acei cari singuri dintre iscoditori spuseră adevărul. Atunci se mânia D-zeu în contra poporului și zise lui Moșe : «fiind-că n'au

avut încredere în mine, chiar acei ce au văzut faptele mele, de aceea vor rătăci prin pustie 40 de ani până când vor muri toți, și în locul lor vor intra în țara făgăduită, fiil lor cei noi născuți, și cu dânșii, numai Iehoșua și Caleb cari au fost credincioși.»

Fiind o dată nemulțumire între popor se sculă Corah cu Dathan și Abiram împreună cu 250 de oameni în contra lui Moșe și Aharon zicând : «de ce vă ridicăți peste toată adunarea lui D-zeu ?» Moșe răspunse : «măine va arăta D-zeu pe cine alege.» A doua zi se arată Domnul și zise : să se depărteze toți Israelitenii de corturile lui Corah, Dathan și Abiram ; și îndată deschise pământul gura și 'i înghiți cu tot avutul lor, întocmai precum prevestise Moșe. Și pe cei 250 de oameni ce veniră la ușa cortului cu cădelnițe îi arse un foc ce eșise de la D-zeu.

(De câte ori s'au îndărătnicit lui D-zeu în pustie, l'au amărât în deșert ; și din nou au ispitit pe Domnul și mâhniră pe Sfântul lui Israel. Psalm 8, 40, 47).

25.

APA CERTEL. MOARTEA LUI AHARON. BILEAM

2532 (1456)

Ajungând tot poporul în Cadeș în pustia Sin,

muri Miriam și fu înmormântată acolo. Atuncea adunarea n'avea apă și se ridicară toți în contra lui Moșe și Aharon și îi certară, de ce îi au adus în acea pustie, ca să moară acolo de sete. Și D-zeu zise lui Moșe să ia toiagul lui și să se ducă împreună cu Aharon și cu toată adunarea la o stâncă, către care să vorbească și dintr'însa va izvorii apă. După ce se strânseseră toți acolo, îi mustră Moșe aspru, apoi ridicând toiagul lovi stâncă aceea. Indată apa țigși și bău toată adunarea și vitele lor. Iar D-zeu zise către Moșe și Aharon: «Fiind-că n'ați crezut în mine ca să mă sfințiți înaintea adunării, de aceea nu veți duce voi această adunare în țara ce o voi da lor.» Aceasta este apa Meriba (apa pricii). De acolo ajunseră la muntele Hor și se sui Aharon împreună cu fiul său Eleazar și cu Moșe pe acel munte, căci acolo era să moară Aharon. Moșe desbracă pe Aharon de hainele preoțești și îmbracă pe Eleazar cu dânsese, sfințindu-l ca mare preot în locul tatălui său, Aharon. Acesta muri acolo în vârsta de 123 de ani și toată casa lui Israel îl jeli 30 de zile.

Purcezând înainte ajunseră la hotarele împărăției lui Sihon. Acesta strânsese armata și eși înaintea filor lui Israel. Lupta se încinse între dânsii aproape de orașul Iahața. Sihon fu bătut și Israeliții ocupară toată țara lui. Tot așa se

intâmplă și cu Og regele Bașanului, pe acesta îl bătură lângă orașul Edrei. Și Moșe dete toată țara lor triburilor Reuben, Gad și la jumătatea tribului Menașe, fiind-că aveau turme multe. Pentru aceasta se îndatoriră ei a trece într'armați cu frații lor peste Iordan și a ajuta pe aceștia la luarea țării făgăduite.

Balac regele din Moab văzând aceste isbânzi ale Israeliților se temu de dânși, și trimise să cheme pe Bileam, un prooroc mare al păgânilor, ca să vie să afurisească pe Israel. Acesta nu veni până când nu-î spuse D-zeu să se ducă cu solii regelui Moab. Ajungând la Balac, acesta îl primi cu mare cinste. Dar Bileam zise: «eu nu pot să vorbesc alt-ceva, de cât ceea ce D-zeu îmi va pune în gură.» Apoi porunci să facă jertfe și el se duse pe colina de unde putea să vadă tabăra Israeliților. Atunci se schimbă în gura lui blestemul în binecuvântare, ceea ce nu plăcu de loc lui Balac care-l aduse să blesteme, iar nu ca să binecuvinteze. Iar Bileam făcea numai ceea ce îi poruncea D-zeu care îi puse binecuvântarea în gură.

(Ale omului sânt înclinările inimii, fără de la D-zeu vine răspunsul limbei. Proverb 16, 1.)

POVĂȚUIRI ȘI ÎNDEMNĂRI ALE LUI MOȘE. MOARTEA LUI.

2533 (1455)

Patru-zeci de ani după eșirea din Egipt se apropie ceasul morții lui Moșe, pe când era cu tot poporul în țara lui Moab, de a stânga Iordanului. Generațiunea cea veche murise în pustie și o generațiune nouă crescuse în locul ei care nu văzuse minunile săvârșite în Egipt și la muntele Sinaî. Deci tăbărâți în câmpiile din Moab asculta povățuirile și îndemnările lui Moșe și el zise :

Ascultă Israel! Domnul este D-zeul nostru, Domnul este unul! Să iubești pe Domnul D-zeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta ; și vorbele acele, ce ți le poruncesc să fie în inima ta, și să le întipărești filor tăi și să vorbești de dânsule când șezi acasă, când umbli pe drum, când te culci și când te scoli. Leagă-le ca semn de brațul tău și pune-î ca fruntariu între ochii tăi (Teflim) și scrie-le pe ușcioarele caselor tale și pe ușile tale. (Mezuza)

«Da Israel ! ce alt cere Domnul Dumnezeuul tău, de la tine, decât, să te temi de D-nul Dumnezeuul tău, să umbli în căile lui, să'l iubești și să'î slujești cu toată inima și cu tot sufletul».

După porunca Domnului numi Moșe pe Iehoșua ca urmașul lui și i zise : « Nu te teme : că D-zeu va fi cu tine. » Apoi scrise Moșe toată legea și o dete fiilor lui Levi spre păstrare vecinică. Și binecuvântă pe fie-care trib în parte. Când sosi vremea hotărâtă, zise D-zeu către Moșe : « sue-te pe muntele Nebo și privește peste toată țara ce o dau fiilor lui Israel ; tu însă vei muri acolo, precum a murit și Aharon pe muntele Hor, și nu vei intra în acea țară. » Moșe împlini întocmai porunca Domnului. Acolo muri Moșe, robul lui D-zeu, și il îngropă în valea Beth-Peor. Și nu s'a mai sculat un alt prooroc în Israel ca Moșe pe care să-l fie învrednicit D-zeu să'î vorbească față în față, și care să fie făcut atâtea minuni și care să fie arătat atâta putere, precum a arătat-o Moșe înaintea întregului Israel. Și Moșe era în vârsta de 120 de ani, când muri, ochiul lui nu se întunecase, vigoarea lui nu-l părăsise. Și tot poporul lui Israel il jeli 30 de zile în câmpiile Moabului.

(Pomenirea dreptului rămâne spre binecuvântare. Prov. 10, 7.)

27.

I E H O Ș U A

2533 (1455)

După moartea lui Moșe luă Iehoșua cârmuirea

Israelitenilor și îi trecu dincolo de Iordan în țara făgăduită. Și D-zeu zise către dânsu, să nu se teme de nimic, căci precum a fost cu Moșe va fi și cu dânsul, numai să ție poruncile Domnului. Cel d'antăi oraș de care deteră Israelitenii era Ieriho, care era întărit cu ziduri. Atunci impresură Iehoșua orașul și îl ocoli în curs de șapte zile. În ziua a șaptea îl ocoliră cu trâmbițe și la sunetul lor, și la strigarea poporului căzu zidul, și tot poporul intră în oraș și îl pustii de tot. După aceea lua Iehoșua orașul Ai. Atunci se strănsură trei zeci și unu de împărați din Canaan, dar Iehoșua îi bătă cu desăvârșire precum bătuse și pre cei d'antăi. Numai Ghibeonitii se prefăcură și veniră de se supuseră în mod pacinic; și ei deveniră apoi vecinicii slujitori ai templului. După un crunt război de cinci ani ajunse el în fine să împartă țara ocupată între cele nouă triburi și jumătate; căci triburile Reuben, Gad și jumătatea tribului Menașe căpătașură pământul din partea stângă a Iordanului luat de Moșe. Iar tribul lui Levi căpătă sate și cătune împrăștiate prin cele alte triburi. Israelitenii însă nu isgoniră cu desăvârșire pe toate popoarele Canaanite ci o parte din ele mai rămăseră nesupuse; și deveniră mai în urmă pricina abaterei Israelitenilor de la poruncile Domnului.

Îmbătrânind Iehoșua chemă în două rânduri pe toți fiii lui Israel, pe bătrânii lor, pe căpeteniile lor și pe priveghetorii lor și le zise: « Iată eu am îmbătrânit, și voi ați văzut toate câte a făcut D-zeu la aceste popoare pe care le-a gonit înaintea voastră; de aceea să vă întăriți în credința voastră, și să faceți tot ce este scris în cartea învățătorei; temeți-vă de D-zeu și slujiți-l cu toată inima, că precum a implinit Domnul toate cuvintele cele bune, asemenea va implini și toate amenințările sale. Alegeți deci astăzi cui vreți să slujiți, Domnului D-zeului vostru, sau zeilor celor alté popoare; că eu cu casa mea vom sluji unului D-zeu. » Și tot poporul strigă: « Departe de noi de a părăsi pe Domnul D-zeul nostru; lui voim să slujim, și glasul lui voim să urmăăm. » Și Iehoșua chemă pe tot poporul de martori pentru alegerea lor și fie-care se întoarse la casa sa. Nu mult după aceea muri Iehoșua în vârsta de 110 ani și fu îngropat în Timnath-Serah moșia lui.

Oasele lui Iosef, ce se aduseră din Egipt, fură îngropate în Șehem în locul, ce l cumpărase odinioară Iacob.

(Nu cu sabia lor aș ocupat țara și nu dreptatea lor îi a ajutat, ci dreapta ta (Doamne) și brațul tău, și lumina feței tale, căci ai bine-voit lor. Psalm 44, 4.)

JUDECĂTORII. BARAC ȘI DEBORA.

2653 (1335)

Cât timp mai trăi Iehoșua și bătrânii, se ținură fiii lui Israel de făgăduința lor și slujiră lui D-zeu; dar îndată ce muriră aceia începură a se abate și a sluji zeilor celor alte popoare și D-zeu îi pedepsi și îi dete în mâna acelor popoare de 'i stăpâniră și îi robiră. Iar când se căiră fiii lui Israel și se întoarseră la D-zeu, atunci sculă D-zeu viteji din neamul lor, ce-î scăpară din mâinile vrășmașilor. Așa erau Othniel, Ehud, Șamgar și alți.

Căzând Israelii din cauza păcatelor lor supt jugul lui Iabin regelui din Hațor, aū stat supt domnia lui 20 de ani. Atunci se căiră Israelii și strigară la D-zeu ca să-î scape. Și Debora judecă pe vremea aceea poporul lui Israel. Ea trimese deci să chieame pe Barac fiul lui Abinoam din Chedeș Naftali și zise către dānsu: «Au nu ți-a poruncit ție D-zeu: du-te și întinde-te peste muntele Tabor și ia cu tine 10.000 de oameni, și eu-ți voiū atrage pe Sisra, mai marele oastei lui Iabin, lângă râul Chișon, și-l voiū da în mâna ta.» Barac zise către dānsa: «dacă vei merge tu cu mine, voiū merge și eu, dar dacă nu vei merge tu, nici eu nu voiū merge.» Debora rās-punse: «da, voiū merge cu tine, dar nu vei do-

bândi fală pe această cale, că D-zeu va da pe Sisra în mâna unei femei,» și se duseră amândoi și bătura pe Sisra cu toată armata lui. Acesta fugind ajunsese în cortul Iaelei, soției lui Heber Chêneul și Sisra o ruga să-î dea puțină apă de băut. Ea îi dete lapte de băut și când adormi, luă țărșul cortului și îi 'l bātu în tâmplă; ast-fel muri Sisra prin mâna unei femei precum pre-vestise Debora.

După această strălucită izbândă cântară De bora și Barac un cântec falnic, lăudând ajuto-rul lui D-zeu.

Și țara avu pace patru-zeci de ani.

(Intr'adevăr nu e scurtă mâna Domnului de a ajuta, și nu e grea urechea lui de a auzi. Iesaia 59, 1.)

29.

G H I D E O N

2700 (1288)

Nu mult după aceea poporul căzu supt jugul Midianiților ce veniaă pe timpul secerei și je-fuiau și stricau tot ce găsiau. In vremea aceea veni ingerul Domnului la Ghideon ce treera grâu în arie și-î zise: «Domnul cu tine viteazule! mergi cu această a ta putere și mântuește pe poporul

tău ; eu voiu fi cu tine și vei bate pe Midianiți ca pe un singur om.» Și Ghideon strânse ca la 32 de miî, dar cercetându'î după porunca lui D-zeu, trimese cea mai mare parte din ei îndărăt și nu rămaseră cu dânsu mai mult de cât 300 de oameni, ca să nu se laude Israel că a biruit prin puterea sa, ci numai prin ajutorul lui D-zeu.

Acești 300 de oameni luară făcliî și trâmbițe și oale și duși de Ghideon năvăliră noaptea în tabăra Midianiților, unde sparseră oalele, sunară cu trâmbițele și strigară : «sabia lui D-zeu și a lui Ghideon.» Midianiții speriați să turburară și loviți de Israeliteni fugiră.

După această izbândă avu țara pace 40 de ani. Când muri Ghideon, urmă în locul lui Abimelee, care omorâ pe toți 70 de frați ai lui, afară de Iotham care scăpă. Acesta se sui pe muntele Garizim și zise locuitorilor din Șchem pilda a-acesta :

«Odinioară au mers toți pomii să'și aleagă un împărat; și au zis măslinului : împărățește peste noi! Dar maslinul răspuse : ce ! oare să las eu grăsimea mea, prin care se slăvesc oameni și zei și să mă elatin de asupra pomilor ? Și pomii veniră la smochin. Și smochinu le răspuse : oare să las eu dulceața mea și rodul meu cel bun și să mă elatim de asupra pomilor? Și veniră la

viță. Și vița răspuse: oare să las eu mustul meu ce inveselește pe oameni și zei? Atunci veniră toți pomi la spin. Și spinu zise: dacă într'adevăr mă alegeți împărat, atuncea veniți de vă adăpostiți supt umbra mea, iar de nu, va eși un foc din spin și va mistui chedrii Libanului. Dacă ați făcut bine cu casa lui Ghideon, atunci bucurați-vă cu Abimelec, iar de nu, să iasă foc dintr'ânsul, și să vă mistuiască pe voi. « Și așa fu, căci Abimelec risipi nu mult după aceea orașul Șechem, dar și el fu omorât îndată după aceea.

(Căci numai tu Doamne ne scapi de năpăstuitorii noștri, și vrăjmașii noștri îi faci de rușine. Psalm 44, 8.)

30.

I I F T A H

2806 (1182)

După aceea căzură Israeliții sub stăpânirea Ammoniților. Fiind foarte strămtorați, Israeliți ziseră că-și vor alege pe acela de căpetenie, care îi va slobozi de puterea Ammoniților. Iiftah pe care il goniseră frații lui, fiind-că era fiul unei alte mume, era un viteaz mare. Și veniră la dânsu bătrânii din Ghilead, rugându-l să vie să le fie căpetenie. După multe rugăminte, se înduplecă și veni cu dânsii.

Indată ce sosi la Ghilead trimese soli la regele Ammoniților zicându-î că cu nedrept a năvălit în țara ce D-zeu a dat Israeliților. Regele însă nu dete ascultare solilor lui Iifath. Și duhul lui D-zeu cuprinse pe Iifath, și el strângând oameni din Ghilead și Mițpeh purcese în contra Ammoniților. Atuncea făgădui el lui D-zeu, că dacă va izbândi asupra Ammoniților, când se va întoarce, îi va da tot ce-î va eși cel d'ântăi din casa lui, Iiftah bātu pe Ammoniți de-î frânse.

Când se întoarce îndărăt iată că-î eși înainte fata lui cu timpene și surle. Cum o văzu Iiftah se mähni foarte tare și-și rupse hainele; că nu mai avea un alt copil afară de această singură fată. Iar fata lui îi ceru voie să se ducă la munte împreună cu prietenele ei pentru două luni ca să-și plângă fecioria ei. Iiftah îi o îngădui și ea se duse, fiind-că voia ca tatăl ei să împlinească făgăduința lui. Și de atuncea a rămas obiceiul la fetele Israelite, ca să cânte în fie care an patru zile, pe fiica lui Iiftah Ghileaditul.

Iiftah stăpâni șase ani peste Israel și muri.

(Cine 'și păzește gura și limba, își păzește sufletul de necazuri. Proverb 21, 23.)

ȘIMȘON (SAMSON)

2837 (1151)

Și iară făcură fiil lui Israel rău înaintea Domnului, și îi dete în mâna Filistenilor patru zeci de ani. Și a fost atuncea un bărbat anume Manoah; lui i se arătă îngerul Domnului și îi zise, că femeea lui va naște un fiu care va scăpa pe fiil lui Israel din mâna Filistenilor, și el va fi sfințit de D-zeu și briciu de capul lui să nu se atingă. Precum prevesti îngerul așa se și făcu. După ce se născu Șimșon și crescú se îndrăgi după o fată filisteană și aceasta era numai ca să aibe o pricină să se lege de Filistenii. Decî într'o zi călătorind se întâlvi Șimșon cu un leu, se aruncă asupra leului și-l sfâșia numai cu mâinile. După o vreme oare care, trecu Șimșon iar pe acolo și văzu că se încuibase acolo un roi de albine. Șimșon luă din miere și mîncă, și când ajunse la Filistenii le dete cimilitura următoare să ghicească: «din cel ce mîncă a eșit mîncare, și din cel tare a eșit dulceată.» Și Filistenii au pus pe femeea lui să afle ghicitoarea de la dînsul și după opt zile ziseră lui Șimșon: «ce este mai tare de cât leul, și ce este mai dulce de cât miera.» Dar Șimșon le răs-

punse: «dacă na'ți fi arat cu junca mea n'ați fi ghicit cimilitura mea.»

După o vreme oare care în vremea secerișului veni Șimșon iară la femeea lui, dar tatăl ei o dedese altuia; atuncea prinse Șimșon 300 de vulpi, le legă câte două, coadă de coadă și legă câte o făclie aprinsă la fie care pereche, apoi le dete drumu prin grânele Filistenilor; și vulpile arseră toate grânele lor. Filistenii își răsbunară asupra socrului și muerei lui Șimșon pe cari îi arseră de viu. Dar și Șimșon omorâ o mie de Filistenii cu o falcă de măgar ce găsisese.

După aceea luă Șimșon a doua femeie anume Delila. Atuncea veniră căpeteniile Filistenilor și i făgăduiră o sumă mare de banii, dacă va da pe Șimșon în mâinile lor și va afla taina puterei sale celei mari. Delila întrebuiță toate mijloacele ca să descopere această taină până când infine reuși și Șimșon îi spuse: «dacă se va tăia părul capului meu atunci imi pierz toată puterea și sânt ca toți oamenii.» Atunci adormi Delila pe Șimșon și chemă îndată pe Filistenii, cari îi îndată îi tăiară părul și îi scoaseră ochii și apoi îl puseră în temniță să întoarcă la piatra unei rășnițe.

Și era când început să'i crească părul din nou că avură Filistenii o sărbătoare și se adunară să jertfească zeului lor, și aduseră și pe Șimșon

să joace înaintea lor și să le facă petrecere. Atunci rezămându-se de stâlpii ce țineau casa se rugă Șimșon și zise: «Doamne! D-zeul meu, adu-ți aminte de mine și întărește-mă acum numai o singură dată ca să-mi răsbun pentru amândoi ochii» și strângând stâlpii îi zgudui din toată puterea și strigă: să mor și eu cu moartea Filistenilor.» Casa căzu din temelii și copleși pe toți câți erau acolo, omorând mai mulți de cât omorâse Șimșon cât trăi. Rudele lui Șimșon luară trupul lui, și'l îngropară în mormântul tatălui său. Și el cărmui pe poporul lui Israel timp de 20 de ani.

(Să nu se laude înțeleptul cu înțelepciunea sa nici puternicul cu puterea sa, nici bogatul cu bogăția sa, ci cel ce se laudă, să se laude că mă cunoaște și mă înțelege pe mine zice Domnul! Ierem. 9, 22—23.)

32.

R U T H

ca 2810 (1160)

Și era pe timpul judecătorilor și a fost o foame în țară; și se duse Elimelec împreună cu femeea lui, Naemi și cu cei doi fi ai săi: Mahlon și Chilion de se așezară în țara Moabului. După

ce murise Elimelec acolo, se însurară cei doi fii și-și luară femei moabitene, una se chema Orpah și cea l'altă Ruth. După trecere de 10 ani muriră și cei doi fii și Naemi cu cele două nurori plecă să se întoarcă iar în pământul lui Iuda. Pe drum zise ea către nurorile ei: «Întoarceți-vă ficile mele în casele părintești, și D-zeu să vă răsplătească binele ce mi-ați făcut.» Și Orpah se întoarse, dar Ruth zise: «nu stărui să mă întorc, ci unde vei merge tu, și eu voi merge, poporul tău e poporul meu, și D-zeul tău e D-zeul meu, numai moartea ne va despărți.» Deci porniră împreună și ajunseră la Betlehem tocmai pe vremea secerișului. Ruth se duse la câmp să culeagă spice și veni în ogorul lui Boaz. Acesta întrebă cine este și dacă află că este Ruth, care venise cu Naemi îi zise: «mi s'a spus tot ce ai făcut pentru soacra ta după moartea bărbatului ei, cum ai părăsit pe părinții tăi și țara nașterii tale, și ai venit la un popor ce nu l'ai cunoscut mai înainte; D-zeu îți va răsplăti fapta ta cea bună.» Și Boaz porunci slugilor sale zicând: «lăsați-o să culeagă și printre snopi, și chiar din mânunchiuri să scoateți și să o lăsați să culeagă și nu o certați.» Ruth culese până seară și se întoarse acasă și spuse toate soacrei sale. Naemi zise: acesta ne e rudă; binecuvântat să fie el de D-zeu.» După ce sfârși secerișul, zise Naemi

către Ruth : du-te la Boaz și spune-î : tu ești ruda noastră, ajută-mă dar. Ea făcu așa și Boaz zise : «Intr'adevăr îți sânt rudă, dar mai este o altă mai de aproape, dacă nu va voi el să te iea, atuncea o voi face eu, așteaptă până mâine.» Când se întoarse acasă, zise soacra : «fi pe pace că nu va înceta omul până nu va săvârși lucrul astăzi.» Boaz se duse la poarta orașului la bătrâni și întrebă pe ruda aceea ce avea dreptul rescumpărării, dacă va vrea el să rescumpere țarina lui Elimelec, pe care îi o vânduse Naemi și să ia pe femeea răposatului. Atuncea zise acela : «nu pociu că-mi voi strica și moștenirea mea, îți las ție dreptul meu.» Boaz luă de mărturie pe acei bătrâni și rescumpără țarina aceea. După aceea luă și pe Ruth de femeie. Ea născu un fiu anume Obed și acesta a fost tatăl lui Iișai, tatăl lui David.

(Pune-ți dorința ta în Domnul, și el te va hrăni.
Psalm 55, 23.)

33.

ELI ȘI ȘEMUEL (SAMUEL)

2837(1151)

După moartea lui Șimșon se făcu judecător peste Israel marele preot Eli, care ședea lângă sfântul locaș al Domnului, în Silo.

Și era un om din Ramathaim-Țofim al cărui nume era Elcana; el avea două femei, numele uneia era Hannah și numele celei alte era Peninna. Peninna avea copii și Hanna nu avea copii. În fiecare an venea Elcana cu femeile lui să jertfească lui D-zeu în Șilo. O dată când venise iar la Șilo, intră Hanna cu sufletul obidit în templu și se ruga lui D-zeu pentru copii, multă vreme. Eli văzând-o că sta atâta vreme în templu, și mișca numai din buze dar glas nu auzia, socotia că e beată; și răstindu-se, zise: când te vei desmetici? Iar Hanna răspunse: «Nu! domnul meu; ci sânt femeea cu suflet obidit și m'am rugat la D-zeu pentru copii.» Atunci i zise Eli: «mergi pe pace și D-zeul lui Israel să-ți implinească cerera ta.» Și D-zeu implini cererea ei și peste un an născu un fiu, și-l numi Șemuel (a auzit D-zeu). După ce îl înțercă îl aduse la Eli și-l lasă acolo să slujească lui D-zeu.

Și fii lui Eli, Hofni și Pinehas, erau răutăcioși și făceau făr-de-legi înaintea Domnului. Și era într'o noapte când dormea Șemuel în sfântul locaș îl chemă Domnul. Șemuel alergă la Eli și răspunse: «iacă-mă, că m'ai chemat.» Dar el zise: «nu te am chemat, du-te și te culcă.» Și Domnul iarăși strigă: «Șemuel!» Șemuel se sculă și alergă la Eli și zise: «iacă-mă că m'ai chemat.» Și el zise: «nu te am chemat, du-te și te culcă.»

Și Domnul strigă pentru a treia oară : «Șemuel!» Când veni iară la Eli, atuncea înțelese Eli că Domnul chemă pe Șemuel, și îi zise, când vei auzi iarăși glasul strigând, să zici :» Vorbește Doamne ! că ascultă sluga ta». Șemuel făcu așa și Domnul îi zise : «Voiu să îndeplinesc ceea ce am zis asupra casei lui Eli, pentru că el a știut că fiul lui mă batjocoresc, și el nu i-a împeditat.» Dimineața a întreat Eli pe Șemuel ce i-a zis Domnul și văzând că se sfiște îi zise: «spune'mi tot și nu'mi tăgădui nimica.» Și Șemuel îi spuse tot ce auzise de la D-zeu. Nu mult după aceea se împlini cuvântul lui D-zeu ; Israelitenii avură războiu cu Filistenii și căzură dintre Israelitenii 30.000 de oameni; între dânși și fiul lui Eli: Hofni și Pinehas și chivotul Domnului fu luat de către Filistenii. Cum auzi Eli de acestea, căzu după scaunul lui și muri. Eli stăpânise 40 de ani peste Israel. Șemuel luă locul lui și judecă tot poporul Israelitean.

(Ascultă fiule mustrarea părinților, și nu te depărta de învățătura mumei tale. Prov. 1, 8.)

34.

Ș A U L (S A U L)

2900 (1088)

Șemuel ajungând în vârstă înaintată, lăsă o-

cârmuirea țării pe mâna filor săi; dar ei nu umblară în căile Domnului. Și se strânse tot poporul la Șemuel în Rama și ceru de la dânsul să le pue un rege; Și D-zeu zise lui Șemuel: «fă după voința lor, că nu pe tine au respins ei ci pe mine ca să nu le mai fiu rege.»

Era atunci în tribul lui Benjamin un om anume Chiș, care avea un fiu anume Șaul. Intr'o zi se rătăciseră măgarii tatălui său și Șaul plecă împreună cu o slugă să'i caute; și ajunse până la Șemuel și veni la dânsul să întrebe unde ar putea găsi măgarii. Cum îl văzu Șemuel îl cunoscu că este trimesul lui D-zeu, care va domni peste poporul Israel și îl unse zicând: » D-zeu te unge ca rege peste poporul său. » Șaul arătă îndată ce putu. Intorcându-se acasă de la câmp auzi pe poporul zicând că cei din Iabeș-Ghilead ar fi foarte strâmtorați de către Nahaș regele Ammoniților, care ar vrea să-i chioarească spre rușinea întregului Israel. Șaul strânse tot poporul ce putea să poarte arme, navăli asupra Ammoniților, și îi bătă. Atunci se strânse tot poporul la Ghilgal și proclamară pe Șaul ca rege: și aduseră jertfe de mulțumire lui D-zeu. Numai unii cărtiră în contra alegerii lui Șaul ca rege; și poporul vru să se răsbune asupra acelor oameni de nimic, cari cărtiră împotriva alegerii lui Șaul; însă el îi ertă.

Nu mult după aceea porni Șaul în contra Amalechiților cari opriseră odinioară pe Israeliteni de a intra în Țara Făgăduinței. Șemuel porunci a-i prăpădi pe toți și a nu cruța nimica din tot ce era al lor. Șaul însă nu se ținu de porunca Domnului și cruță viața lui Agag regelui Amalechiților, și din pradă opri pentru sine partea cea mai bună. Șemuel aflând aceasta îl muștră și îi zise: «de ce ai călcat porunca Domnului și ai cruțat acele vite?» Si când Șaul răspunse că le-a cruțat ca jertfă pentru Domnul îi zise Șemuel: «iacă! ascultarea e mai bună decât jertfa, și luarea aminte decât grăsimea berbecilor; și fiind-că tu ai lepădat cuvântul lui D-zeu, și D-zeu te a lepădat pe tine de a mai fi rege peste Israel.» Șemuel plecă de la Șaul și nu'l mai văzu toată viața lui; dar plângea mereu lepădarea lui Șaul. Atuncea zise D-zeu către Șemuel: «Du-te la Ișai Betlehemitul, că pe unul din fii lui mi l'am ales de rege.» Când veni acolo crezu că fiul cel mai mare ar fi acela; dar D-zeu îi zise: «Eu nu aleg precum aleg oamenii, căci oame. îi se uită la față, dar D-zeu se uită la inimă. «Și alese pe cel mai tânăr anume David, care păștea oile la câmp.

Pe Șaul îl părăsi duhul lui D-zeu și el era bântuit de niște spaime și întristări și nu putea fi mângâiat de cât prin sunetele arfei; auzind că

David era indemânatec jucător de arfă, trimese de-l aduse la dânsul și il ținu lângă șine. Iar Ionathan fiul lui Șaul iubea pe David încă mai mult de cât precum il iubea Șaul, tatăl lui; și amândoi încheiară un legământ de iubire pentru toată viața lor.

(Numai cuvântul acesta am poruncit eu lor, zicând: ascultați glasul meu, și vă voi fi eu D-zeu, și voi imi veți fi mie popor. Ieremia 7, 23.)

35.

DAVID ȘI GOLIATH. FUGA LUI DAVID.

MOARTEA LUI ȘAUL.

Filistenii începură iară războiu cu Israelitenii și armatele steteră una în fața alteia. Intre Filistenii era un uriaș anume Goliath; acesta venia în toate zilele și defăima rândurile lui Israel, cerând să vie vre unu să se lupte cu dânsul. Ișai trimesese atuncea pe David să vază ce fac frații lui, ce erau în armie; cum auzi David cuvintele hulitoare ale lui Goliath, se duse la Șaul și-i zise: «eu mă voi lupta cu dânsu» iar Șaul zise: «ești prea tânăr.» David zise lui Șaul: «robul tău păștea oile în câmp și lovea pe leu și pe urs, și scăpa oile din gura lor și acest Filistean este ca unul din ei, căci a defaimat oștirile

D-zeului celui viu. Domnul care m'a scăpat din ghiarele leului și din labele ursului, mă va scăpa și din mâinile acestui Filistean.» După aceea se duse David și alese cinci petri din pârâu, luă praștia în mână și se apropia de Goliath. Goliath zise cu dispreț: «au câine sânt eu că vii asupra mea cu toiag?» Iar David zise lui Goliath: «Tu vii asupra mea cu pavază și lance și eu viu asupra ta cu numele Domnului pe care l'ai hulit.» După aceste vorbe scoase David o piatră, o puse în praștie și lovi pe Goliath cu piatra drept în frunte. Goliath căzu jos, atunci se repezi David și 'i reteză capul chiar cu sabia lui. Filistenii speriați fugiră și fură bătuiți de către Israeliteni. Când se întoarseră Israelitiți dela războiu le eșiră fetele înainte și cântară: «Șaul a biruit miile, dar David zecimile de miș.» Cum auzi Șaul aceste cuvinte prinse ură asupra lui David. A doua zi când cânta David cu arfa Șaul aruncă după dânsu cu lancea, dar nu-l nemeri. După aceea Șaul îl trimese în contra Filistenilor, și David se întoarse iarăși biruitor. Atunci se sfătui Șaul cu fiul său Ionathan, și cu slugile sale să omoare pe David. Ionathan însă vorbi bine pentru David și-l scăpă de astă-dată. Dar Șaul tot nu înceta cu încercarea de a-l omorâ. Sfătuit de Ionathan David lipsi odată pentru câte-va zile de la masa lui Șaul; atuncea izbučni

mânia lui Șaul și dojeni pe Ionathan cu moarte pentru că ținea cu David și pentru că îl iubea. David încunostiințat fiind de Ionathan că se afla într'o primejdie mare fugi de la Șaul și ajunse în orașul Nob, oraș al preoților. Acolo luă câte-va pâini și sabia lui Goliath dela marele preot Ahimelec. Șaul își resbună asupra preoților poruncind lui Doeg Edomiteanul să îi omoare ; numai puțini scăpară.

Șaul prigonea mereu cu înverșunare pe David ; odată intră Șaul într'o peștere unde sta David ascuns cu oamenii săi, dar David nu se atinse de unsul Domnului, ci tăia numai colțul mantiei lui Șaul ; și arătându'i-o apoi, i zise: « iată ai fost astăzi în mâna mea, cunoaște dar că eu nu voi să fac ție vre un rău sau vre o fără-de-lege, » și Șaul se întoarse îndărăt împăciuit. Nu mult după aceea află Șaul că David ar fi în pustia Sif și se sculă iar să l fugărească. Intr'o noapte dormind toți în tabăra lui Șaul se furișă David împreună cu Abișai printre oamenii lui Șaul și ajunse lângă dânsul, acolo era lancea înfiptă în pământ și un ulcior cu apă sta alături, pe acestea le luă David cu sine și din depărtare arătă că și acuma a cruțat viața domnului său.

Filistenii reinnoiră războiul cu Israelitenii și se loviră cu ei pe munții Ghilboa. Văzând Șaul că fii săi împreună cu Ionathan căzuseră

se străpuse cu sabia lui și muri. Atunci veni un vestitor amalechitean la David și i spuse că Șaul a murit și că el ar fi ucis pe Șaul. David își rupse hainele și jeli moartea lui Șaul și a lui Ionathan, iar pe acel vestitor, care se laudă de moartea lor puse David de-l uciseră.

(Ferice de bărbatul care-și pune nădejdea în Domnul, și nu caută spre deșertăciuni, și mincinoși. Psalm 40, 5.)

36.

DAVID

2930 (1058)

După moartea lui Șaul se proclamă David de rege, mai întâiu de către tribul lui Iuda și apoi de către tot Israel. El a domnit 40 de ani și a sporit puterea Israelitenilor mai mult decât or ce altul înaintea lui. Pe lângă izbânzile vitejești ale lui, David mai era și un rege cuvios și smerit, el a alcătuit psalmi de mulțumire și de slavă. Dar cu toate acestea căzu în păcat cu Bath-Seba femeea lui Uria Hetitul. Pe acesta-l puse David să fie omorât în războiul contra Ammoniților, ca să-și ia femeea lui de nevastă. Atunci veni la dânsu proorocul Nathan și i spuse pilda aceasta : « Au fost două oameni într'un oraș, unul

bogat și cel alt sărac. Bogatul avea oi și vite multe, iar săracul nu avea nimic, afară numai de o singură mielușă, pe care o cumpăraseră și o hrăniseră și o crescuseră cu el și cu copiii lui la un loc; din pâinea lui mânca, și din paharul lui bău, și la sânul lui dormea, și i era ca o fiică. Și veni un călător la cel bogat, și el nu se îndură să iea din oile sale și din vitele sale ca să ospeteze pe călătorul ce trăsese la dânsul, ci luă oaia săracului și o pregăti aceluși călător.» Și David se aprinse în contra aceluși om; iar Nathan îi zise: «chiar tu ești acela, tu, care ai luat femeea lui Uria; de aceea spre pedeapsă se va naște ție din casa ta nenorocire.» Nu mult după aceea muri copilul ce-l născuse Bath-Șeba; apoi mai născu ea un alt copil și îl chemă Șelomo, pe acesta-l iubi D-zeu.

Dar osânda Domnului nu se sfârșise, ci se sculă un fiu iubit, anume Abeșalom (Absalon) în contra lui David și-l făcu să părăsească orașul Ierusalim, pe care-l luase odinioară David de la Iebuziții. După ce strânse Abeșalom o armată se luă după tatăl său, și se încinse o luptă crâncenă între ostașii lui David și ostașii lui Abeșalom și biruiră ostașii lui David și puseră pe fugă pe Abeșalom. Acesta fugind printr'o pădure i se încurcă părul de crângile unui copaci și rămase spânzurat; acolo îl găsi Ioab, unul din generali

lui David și-l ucise. Iar David plânse moartea lui, și se întoarse apoi la Ierusalim.

Atâtea izbânzi umplură inima lui de trufie și el vru să cunoască puterea țării sale; deci puse de numără tot poporul de la mic pân la mare. Atunci trimise D-zeu pe proorocul Gad la David, ca să 'i pomenească trei nenorociri prin care D-zeu vrea să 'l pedepsească pentru această trufie; și David să 'și aleagă una din acele nenorociri. David alese în loc de 3 ani de foamete, sau 3 luni de război nenorocit, numai 3 zile de ciumă, zicând: «mai bine să cădem în mâna lui D-zeu, că mare este îndurarea lui de cât să cad în mâna unui om.» Și se lăți o ciumă în Israel, dar nu ținu mult, căci D-zeu se milostivi spre poporul lui Israel.

Și regele David era înaintat în zile și bătrân și chemă pe Bath-Seba și pe Nathan proorocul și pe alți viteji de ai lui și numi pe fiul său Șelomo rege în locul lui. Și muri David în vârstă de 70 de ani.

(Nu se mântuește împăratul prin multă oștire, viteazul nu va scăpa prin mărimea puterei. Psalm 32, 16.)

37.

ȘELOMO (SOLOMON)

2970 (1018)

După moartea tatălui său se sui Șelomo pe

tron și umblă în căile Domnului și-l iubi cu toată inima. În Ghibeon unde se duse să îi aducă jertfă, îi se arată D-zeu în vis și-i zise : « cere ce să-ți dau ție. » Și Șelomo zise : « dă robului tău, inimă ce înțelege să judece pe poporul tău, să deosibească între bine și rău. » Și D-zeu îi zise : « fiind-că ai cerut acest lucru și n'ai cerut nici viață lungă, nici comori, nici biruință asupra vrășmașilor, de aceea îți dau și înțelepciune, și bogăție, și slavă, și izbândă. » Si Șelomo se întoarse iar la Ierusalim. Atuncea veni la dânsul două femei care locuiau într'o casă și care nascuseră de curând copii; și muri copilul unei femei noaptea și se sculă acea femeie și luă copilul de la cea l'altă și dimineață zise că cel viu este al ei, iar cel mort este al celei-l'alte. Zise regele : « aduceți o sabie și tăiați copilul în două, și dați o jumătate uneea și cea-l-altă jumătate celei-l'alte femei. » Cum auzi adevărata mumă că vrea să-i taie copilul, se rugă să dea copilul întreg celei-l'alte și să nu'l omoare ; și regele zise : « dați ei copilul cel viu că ea este muma lui. » Si toți slăviră înțelepciunea regelui Șelomo.

După aceea se gândi Selomo să zidească un templu lui D-zeu în Ierusalim, și trimese la Hiram regele din Tor ca să capete lemne de chedru din muntele Libanon și meșteri zidari. Și lucră templul șapte ani și-l împodobi cu aur și cu ar-

gint. După sfârșirea zidirei, sfinți Șelomo acel templu cu multă serbare și jertfă și se rugă lui D-zeu să auză din cer rugăciunile oamenilor, și chiar dacă n'ar fi din neamul lui Israel, ca toate popoarele să-l recunoască și să-l iubească precum îl iubește poporul său.

Câtă-va vreme mai rămase Șelomo statornic în credința lui D-zeu. După aceea însă luă multe mueri, și acestea erau de alte neamuri și Șelomo le îngăduia să-și zidească capiște pentru idoli lor, chiar în Ierusalim; și zise D-zeu lui Șelomo: «fiind-că tu ai făcut aceasta și n'ai ținut legământul meu și poruncile mele, voi smulge împărăția de la tine și-o voi da robului tău, dar numai după moartea ta, și va rămâne casei tale numai un singur trib.» Și Șelomo împărăți 40 de ani și muri în vârstă de 60 de ani. El a zis multe pilde și vorbe înțelepte și a scris cartea Pildelor, Coheleth și Cântarea cântărilor.

(Fiule! dacă vor să te amăgească păcătoșii, nu voi. Prov. 1, 10.)

38.

**IMPĂRȚIREA REGATULUI 3010 (978) AHAB.
ELIAHU 3068 (920)**

După moartea lui Șelomo se împlini cuvântul lui D-zeu și zece seminții din cele două-spre-zece

își aleseră de rege pe Ierobeam, dar Iuda și Beniamin rămase cu Rehabeam fiul lui Șelomo. De atunci începu poporul să părăsească pe adevăratul D-zeu și să se închine la idoli; căci Ierobeam puse doi viței de aur unu în Bethel și celalt în Dan și porunci, ca tot poporul lui Israel să se închine lor. Atunci se mâniă D-zeu în contra lui; și fiul său Nadab care veni după dânsul domni numai doi ani și fu omorât de către generalul său: Bașa, care stârpi toată familia lui Ierobeam. Acesta domni 24 ani la Tirța, pe care oraș și-l alese de capitală. Fiul lui Bașa, Elah nu domni mai mult decât doi ani, și fu omorât în anul al doilea de către Zimri care singur nu domni mai mult decât 7 zile și fu înlocuit de către Omri. După moartea lui Omri care domni 6 ani în Tirța și 6 ani în Șomron se sui fiul său Ahab pe tronul lui Israel.

Pe vremea lui Ahab era în Israel proorocul Eliahu (Elia, Ilie) Tișbitul. Acesta se împotrivi cu o sfântă râvnire strâmbătășilor lui Ahab și îi zise în numele Domnului, că trei ani de zile va fi secetă peste toată țara Israel, și nu va cădea nici rouă nici ploae. După aceste cuvinte fugi Eliahu dinaintea lui Ahab și se ascunse lângă pârâul Cherith; acolo veni ră corbi, și-l hrăniră. Fiind însă secetă prea mare se uscă acel pârâu și Eliahu plecă după porunca Domnului și ajunse

la Țorfath; cum veni la poarta cetății, văzu o femeie ce culegea găteje. El îi zise: «adă-mi rogu-te ceva să beau și să mănânc.» Ea răspunse: «nu am de cât o mână de făină și puțin ulei, și iacă strâng acum niște găteje ca să pregătesc ceva din acea făină și acel ulei pentru mine și pentru fiul meu și mâine vom muri.» Dar Eliahu zise: «nu te teme! căci făina nu va scădea și uleiul nu se va imputina» și așa fu după cuvântul lui D-zeu, zis prin Eliahu. Seceta tot mai ținea și tot poporul suferia greu; atuncea se milostivi D-zeu de dânsul și trimese pe Eliahu la Ahab. Eliahu veni la dânsul și i zise: «adună-mă pe toți preoții lui Baal împreună cu tot poporul lui Israel la muntele Carmel.» Ahab făcu așa. Și Eliahu zise: «să se aducă două junci și să-și iea ei unul și să-l pregătească și să-l pue pe lemne, dar foc să nu pue, și tot așa voi face eu, și D-zeul acela care va răspunde prin foc la rugăciunile noastre, acela va fi adevăratul D-zeu.» Preoții lui Baal făcură așa și strigară toată ziua în zadar. Eliahu își bătea joc de ei și zicea: «strigați mai tare, poate stă la vorbă D-zeul vostru sau poate este în călătorie, sau poate doarme și se va trezi.» Dacă trecu miază-zi zidi Eliahu un altariu, puse juncul deasupra, turnă apă și se rugă lui Dumnezeu; atuncea căzu foc din cer și arse juncul cu lemnele cu tot. Și văzând poporul aceasta

strigă: «Domnul este adevăratul D-zeu.» Și puse Eliahu de prinseră pe cei 450 de preoți ai lui Baal și îi ucise; și îndată căzu ploae în țara Israel.

Cum află Izebel, femeea lui Ahab, că Eliahu a ucis pe preoții lui Baal vru să-l ucigă și pe dânsul și el fugi în pustie la muntele Horeb, și intrând într'o peșteră auzi un glas ce zicea: «ești afară și pune-te înaintea Domnului.» Și trecu un vifor puternic ce sfărâma munți, iar D-zeu nu era în vifor; și după vifor veni un cutremur, iar D-zeu nu era nici în cutremur; și după cutremur veni foc, iar D-zeu nu era nici în foc, dar după foc suflă o adiare lină și blândă. Cum simți Eliahu această adiare 'și acoperi fața, și Domnul zise către dânsu: «du-te și unge pe Hazael ca rege peste Syria, și pe Iehu unge-l ca rege peste Israel și pe Elișa ca prooroc în locul tău.» Eliahu se duse și implini porunca Domnului. Și umblând o dată cu Elișa se pogorâ un car de foc din cer și se sui Eliahu cu dânsu în cer. Iar Elișa vedea și striga: «părinte! părinte! carul lui Israel și călărimea lui». Apoi ridicând mantia ce căzuse dela Eliahu despică Iordanul și trecu dincolo.

(Domnul păzește oile celor nevinovați, și moștenirea lor e în veci; nu se vor rușina în vremea nenorocirei și în zilele de foamete se vor sătura; iar păcătoșii vor peri. Psalm 37, 18-20.)

VIA LUI NABOTH. ELIȘA. SFÂRȘITUL REGA- TULUI LUI ISRAEL.

3268 (720)

Ahab urmă calea sea cea rea, și era atuncea un om anume Naboth ce avea o vie mărginașe cu palatul lui Ahab. Ahab ceru de la dânsu să 'i vândă lui via, dar fiindu'î moștenire de la părinți lui, Naboth nu voi. Atunci puse Iezebel doi oameni de nimica și nelegiuiți și mărturisiră înaintea poporului și a bătrânilor că Naboth ar fi blestemat pe D-zeu și pe regele. Atunci îl scoaseră afară din oraș și 'l loviră cu pietre până ce muri și Ahab stăpâni via lui Naboth. Iar D-zeu trimese la dânsu pe Eliahu, înaintea suirei sale în cer, și îi zise: «Așa zice D-zeu: Pe acel loc unde au lins câinii sângele lui Naboth, vor linge câinii și sângele tău.» Și precum îi proorocise Eliahu așa se și împlini, căci Ahab fu lovit de o săgeată în războiul cu Sirieni și curse sângele lui în car, spălându-se pe acel loc carul, câinii lingeau sângele lui Ahab. După moartea lui Ahab domni Ahazia fiul său, Ahazia domni numai 2 ani, și după dânsul veni fratele lui: Iehoram. El a fost cel din urmă domn din casa lui Ahab, căci a fost stârpită apoi cu totul de către Iehu. Acesta îndată ce fu uns de domn porunci, de aruncară

și pe Izebel de pe fereastră; el domni două zeci de ani. În Iuda domni Iehoram fiul lui Iehoșafat și după dânsul fiul său: Ahazia.

Pe vremea lor trăea proorocul Elișa urmașul lui Eliahu. Șezând în Ieriho, veni ră oamenii la dânsu și se plânseră că apa ar fi rea, atuncea aruncă el sare în fântână și apa se îndulci. După aceea făcu încă alte fapte minunate. O dată veni la dânsul Naaman, cel mai mare peste oastea regelui Siriei, și el era lepros. Acesta aduse o scrisoare dela regele Siriei și bani și veștminte. Elișa îi zise: «Mergi de te spală de șapte ori în apa Iordanului și carnea ta se va curăți.» Iar Naaman se mâniă și zise: «oare nu sunt apele din Siria mai bune de cât apa Iordanului? Dar slugile lui îi ziseră: «Părinte! dacă proorocul ți ar fi zis un lucru mare, nu l'ai fi făcut? cu cât mai mult când îți zice să te speli?» Și Naaman se înduplecă și se afundă de șapte ori în apa Iordanului și se curăți; plin de mulțumire se întoarse la omul lui D-zeu și vru să'i dea oare-care daruri, dar el nu le primi; și Naaman plecă să se întoarcă în țara lui. Iar Ghehazi sluga lui Elișa alergă după Naaman și luă dela dânsu bani și veștminte. Elișa văzând ce făcuse Ghehazi care pe lângă aceasta mai tăgădui faptul înaintea lui, îl blestemă și căzu pe dânsu lepra lui Naaman.

În regatul Israel mai urmară după Iehu încă opt regi, cari toți se opuseră poruncilor Domnului și așa aduseră peirea peste țara lor. Numai unul dintre dânsii Ierobeam II (3164: 824), a fost un viteaz mare, și a întins hotarele țării Israel până la Damasc și Hamath. El a domnit 41 de ani. În zilele celui din urmă rege al lui Israel, anume Hoșea năvăli asupra lui Șalmansar regele Asiriei, prinse pe Hoșea și duse pe toți locuitorii în robie. Așa se sfârși regatul celor zece seminții, după ce domniră 19 regi în curs de 258 de ani. În locurile pustie din Israel, mai cu seamă la Șomron, aduse regele Asiriei locuitori păgâni. Dar bântuiți de lei ce făcea mare omor în ei, primiră legea Israelitilor, însă nu din toată inima, ci numai de frica leilor. De aceea nu fac parte din Israeliti.

40.

REGII DIN IUDA. HISCHIAHU

3262 (726)

După împărțirea regatului ce se întâmplă supt stăpânirea lui Rehabeam fiul lui Șelomo, urmară a domni regi peste Iudă și Benjamin. Aceștia erau toți din viță Domnească, urmașii lui David. Nu toți însă erau cuvioși și buni, și nu urmară cu toții în calea lui David și în frica lui D-zeu.

După moartea lui Rehabeam care domni 17 ani, îi urmă fiul său Abiam care nu domni mai mult de cât 3 ani.

Fiul acestuia, Asa, era mai bun și el dărâma capiștele idolești. El se închină la adevăratul D-zeu, și urmă poruncile lui. El domni 41 de ani și muri. Lui îi urmă fiul său *Iehoșafat* care domni 25 de ani. El se încercă să trimeată corăbiile la Ofir ca să aducă aur și alte obiecte prețioase, întocmai precum făcuse regele Șelomo. Dar vasele se dărâmară în portul de la Elam, și nu s'a mai întreprins de atunci trimeterea de vase la acea țară. *Iehoram* fiul lui Iehoșafat care îi urmă în domnie, luă de nevastă pe *Atalia* sora lui Ahab, regele lui Israel. După o domnie de 3 ani muri și lăsă scaunul fiului său *Ahazia*, care nu domni de cât *un* singur an. După moartea lui, toți copiii lui fură măcelăriți de către bunica lor, *Atalia*, care voia să stârpească casa lui David. Numai un singur copil scăpă, crezut mort. Pe acesta îl creștu mătușa sa, *Iehoșeba*, și după o domnie de 6 ani, *Atalia* însăși căpătă răsplata cruzimei sale și fu omorâtă. *Iehoșaf* cel scăpat de moarte domni apoi 40 de ani. Și mai urmă încă trei regi, când buni când răi.

Cel mai cuvios însă dintre toți regii era *Hizchiahu* (*Ezechia*), care urmă întocmai calea lui David strămoșul său. El depărtă altarele și

dărâma capiștele și crezu în D-zeu, și numai era după dânsul asemenea lui între toți regii din Iehuda: și D-zeu era cu dânsu. El bătut pe Filistenii până la Gaza și se resculă asupra regelui Asiriei și nu-l mai sluji. Atuncea porni în contra lui, Sanherib regele Asiriei, și luă în scurtă vreme toate orașele întărite din Iehuda, și ajunse și oștirea până la Lachiș. De acolo trimese pe Tartan, pe Rabsaris și pe Rabșache în contra lui Hizchiiahu. Ei tăbărând în jurul orașului se apropiară de zidurile lui și ziseră către Eliachim și Șebana și Ioah pe care îi trimisese regele Hizchiiahu să vorbească cu dânsii: « Ascultați cuvântul regelui celui mare, regelui Asiriei. Să nu vă înșele Hizchiia, spuindu-vă D-zeu vă va scăpa din mâna Asiriei; să nu ascultați de dânsu. Unde sânt zeii celor alte popoare? oare au putut ei să-i scape? cine dintre toți zeii țărilor își scăpară țările lor din mâna mea, pentru ca și D-zeu să scape orașul Ierusalim din mâna mea? ».

Cum auzi regele Hizchiiahu cuvintele acestea, își rupse veșmintele și se sui în templu să se roage lui D-zeu. Și D-zeu auzi rugăciunea lui și trimise răspunsul său prin prorocul Ieșaiahu zicând: « Pentru aceasta, așa zice Domnul în privința regelui Asiriei, în orașul acesta nu va intra, nici va arunca o săgeată într'ânsa, ci pe calea pe care a venit se va întoarce; că eu voi apăra

oraşul ca să-l mântuesc.» În aceeaşi noapte eşi îngerul Domnului şi lovi tabăra Asirienilor şi căzură o sută opt-zeci şi cincî de miî de oameni, iar regele Sanherib se întoarse acasă la Ninive, unde închinându-se zeului său Nisroch fu omorât de către fiii săi, Adramelec şi Şareţer.

Acest Ieşaiahu a fost unul din cei mai mari prooroci. El biciuia nelegiuirile cu cuvinte înflăcărâte şi mângâia pe cei oropsiţi şi zdrobiţi cu cuvinte dulci măgulitoare. El a prevăzut căderea regatului, dar a şi prevestit reînnoirea şi înălţarea neamului lui Israel. De la dânsul avem cartea de prooroci ce face parte din Biblie supţ numele lui.

(Şi vor fi de ruşine şi de ocară toţi acei ce s'au mâniat în contra ta; se vor munci şi se vor perde toţi ce se luptă cu tine. Căci eu Domnul D-zeul tău, ţiu dreapta ta, eu sunt acela care îţi zic ţie: nu te teme, eu te voi ajuta. Ieş. 41 11. 13.)

41.

PROOROCUL IONA

ca 3170 (818)

Imperiul Asiriei care asuprea pe Israel şi pe Iehuda era asemenea cufundat în nelegiuiri şi

fapte rele; și trimese D-zeu pe proorocul Iona fiul lui Amithai la Ninive, ca să întoarcă pe locuitorii ei de la calea lor cea rea. Iar Iona se sui într'o corabie ca să fugă la Tarșiș ca să nu împlinească porunca Domnului. D-zeu însă ridică o furtună mare ce amenință corabia cu sfărâmare; și zise unul către altul: «să aruncăm sortii ca să cunoaștem din vina cui s'a pornit asupra noastră această furtună.» Și au căzut sortii pe Iona. Deci l'aū întrebat ce să facă ca marea să se liniștească? și el le zise: «aruncați-mă în mare» și stăruind el mult, îl aruncară în mare, și marea îndată se liniști. D-zeu însă pregătise un pește mare și el înghiți pe Iona. În pântecul lui stătu Iona trei zile și trei nopți și căindu-se de fapta lui, se rugă fierbinte lui D-zeu. Și D-zeu auzi rugăciunea lui și porunci peștelui de'l boră pe uscat.

Atuncia se duse Iona la Ninive, orașul cel mare și strigă: «încă patru-zeci de zile și Ninive se va dărâma.» Și oameni din Ninive crezură în D-zeu și făcură post și ajun. Chiar regele se sculă de pe tron și se acoperi cu un sac și posti. Și văzu D-zeu faptele lor că s'aū întors de la calea lor cea rea, și se îndură D-zeu de ei și îi ertă.

Iar Iona se întristă și se mâniă că nu se împlinește proorocia lui, și zise D-zeu: «oare se cade

ție să te mâni?» Și eși Iona din cetate afară și își făcu o colibă și ședea la umbra ei să vadă ce se va întâmpla în oraș. Și făcu D-zeu să crească un chichaion (o plantă uriașă) ca să'i fie de umbrar în contra arșiței soarelui. Iona se bucură mult de aceasta. Iar D-zeu găti un vierme care găuri chichaionul și acesta se uscă. Și când răsări soarele razele soarelui atinseră capul lui Iona; Iona lăncezi și ceru să moară. Și zise D-zeu către Iona: «oare te superi pentru chichaionul? Acesta zise: «foarte mă supăr până la moarte.» Și zise D-zeu: «te ai îndurat de chichaionul pentru care nu te ai ostenit, nici l'ai făcut să crească, ci într'o noapte a crescut și într'o noapte, a vestejit; și eu să nu mă îndur de Ninive, ce tatea cea mare în care sânt mai mult de cât o sută două-zeci de miș de oameni, afară de multe vite nevinovate.

(Pe viața mea zice Domnul, D-zeu: nu'mi place mie moartea nelegiuitului, ci mie'mi place întoarcerea nelegiuitului din calea sa, ca să trăiască. Iezech. 33, 11.)

SFÂRȘITUL REGATULUI IEHUDA. ROBIA DIN BABILON. PROOROCUL IEHEZCHEL

3402 (586)

După moartea lui Hizchiahu urmară încă șapte regi, cari însă afară de Ioșia (3341. 647) nu mai erau buni și pioși ci răi și stricați și regatul mergea spre cădere: și ajunse supt porunca Babilonului, care luase locul Asiriei, căci Asiria căzuse în mâna lui Nebucadnețar regele Babilonului precum o prevestise dinainte proorocul Ieșaiahu, Ioiachin regele Iehudei se răsculă în contra lui, dar fu prins și trimis în Babilon împreună cu cei mai de frunte din locuitorii orașului și ai țării, și se puse rege Ţedechia. Proorocul Iirmiahu (Jeremia) îl tot sfătuia să se supuie regelui din Babilon și să nu se sprijinească pe Egipt, care ar fi ca o trestie slabă. Regele însă nu-l auzi pe dânsu, ci-l prighoni și căută să-l omoare, dar Iirmiahu scăpă.

Când află regele Nebucadnețar de rescoala lui Ţidchiahu, se porni în contra lui și tăbără în jurul orașului Ierusalim în ziua a zecea a lunei a zecea. Iirmiahu prevesti căderea orașului; și într'adevăr după o apărare de un an și jumătate fu luat orașul de către Caldei și regele însuși

fu prins și dus la Ribla, unde îi scoaseră ochii Caldeii și 'l puseră în temniță.

Nu mult după aceea în ziua a șaptea a lunii a cincea, veni generalul Nebuzaradan și dărâmă tot orașul, și arse templul lui D-zeu, iar toate uneltele și vasele ce se aflau într'ânsul le duse la Babilon împreună cu tot poporul. Provoacă Iirmiahu mângâia pe poporul și plânse căderea Ierusalimului și arderea templului în cântări duioase și jalnice: Plângerile lui Iirmiahu (Megillath Eca).

Peste rămășița poporului puse Nebucadnețar pe Ghedaliahu fiu lui Ahicham, cu dânsu rămase Iirmiahu. Dar în luna a șaptea veni Ișmael fiul lui Nethania împreună cu zece oameni și omorâră pe Ghedalia și pe toți ce erau cu dânsul și plecară cu toți la Egipt, târând pe Irmiahu cu dânsii; și țara rămase pustie.

Pe vremea robiei trăia în Babilon proorocul Iehzechel (Ezechiil), căruia se arătară vederi minunate, și căruia i se porunci de către Domnul să învețe și să povățuiască poporul robii.

Cuvintele și învățăturile lui, și nenorocirea cea mare în care se aflau, schimbare cu desăvârșire poporul, care odinioară era nebăgător de seamă și închinători la idoli. Ei se lepădară de toate acestea, și îmbrățișară legea lui D-zeu cu dragoste și evlavie. Proorocirile lui Iezechiel se află în Biblie

supt numele lui : Dânsul împreună cu Ieșaiahu și Iirmiahu se chiamă prorocii ceî mari.

(D-zeu a făcut ce a hotărât, a împlinit cuvântul lui pe care l-a spus din vechime ; a dărâmat fără cruțare. Plângerile lui Irm. 2, 17.)

43.

T O B I T

Tot pe vremea aceea petrecea în robia Babilonului un om cuvios și smerit și iubitor de D-zeu, anume Tobit. El se îndeletnicea mereu cu facere de bine, și făcea multe milostenii fraților săi.

Maș ales nu lăsa trupurile oamenilor omorâți de către împăratul Senaherim să rămâe prada jivinilor, ci le înmormânta. Împăratul neaflând trupurile se mâniă, și aflând că Tobit le îngropase, căuta să'l omoare. Tobit fugi de se ascunse și ast-fel scăpă. Venind un alt împărat la domnie, Tobit se întoarse iar la Ninive. Intr'o zi fiind foarte ostenit de îngroparea morților se culcă de se odihni lângă păretele curții cu fața descoperită. Niște pasări aveau cuiburile lor în păretele acela ; găinațul lor căzu fierbinte în ochii deschiși ai lui Tobit și i se făcură albețe în ochi. Nici un doctor nu'l putu vindeca. El ducea greul cu smerenie

și nu asculta hula nevestei sale care-l tot întreba dacă aceasta ar fi răsplata milosteniilor sale..

În urma acelei nenorociri Tobit perdu tot ce avusese. El atuncea își aduse aminte de niște bani cu cari el împrumutase pe un anume Gabael din Raphes un oraș în Midia. El chemă deci pe fiul său Tobia și pōvātuindu-l să ție poruncile lui D-zeu, să nu înceteze să facă bine că atunci toate căile sale vor spori îi spuse să se ducă la acel Gabael.

Tobia își luă ziua bună de la părinți și porni în călătorie, însoțit de ingerul Rafael, care luase chip omenesc, fiind trimes de D-zeu să-l păzească pe dânsul pe călătoria sa, și să vindece boala lui Tobit. Călătorind împreună ajunseră la râul Tigris și fiind seară aū mas acolo. Tobie prinse un pește și-l trase la uscat. Ingerul îi spuse să spintece peștele și să scoată inima, ficatul și fierea și să le pue bine. Așa și făcu. A doua zi porniră și după o vreme oare care ajunseră la Ecbatana. Acolo traseră la un anume Raguel vechiū prieten al tatălui său. Acesta avea o fată, Sara care a fost logodită de a rându cu șapte bărbați, și fie-care bărbat murea în noaptea nunții, ucis de un duh necurat. Ingerul îndemnă pe Tobie să pețească pe Sara și-l învăță ce să facă ca să scape de primejdie. El îi spuse să iea spuze de tămâeturi și să pue din inima și ficatul peștelui și să facă fum. Duhul necurat va fugi și

nu se va mai întoarce în veacul vecilor. Tobie făcu întocmai cum îl învățase ingerul și spre marea bucurie a părinților ei, îi aflară a doua zi dimineață teaferi și sănătoși. Pe când Tobie făcea nunta, ingerul se duse la Raghes și aduse banii de la Gabael, Ei apoi se porniră cu toții și se întoarseră în Ninive. Apropiindu-se de tatăl său, după porunca ingerului, Tobie unse ochii tatălui său cu fieră de pește. Indată căzură albețele și Tobit se vindecă. Ei apoi cu toții mulțumiră lui Rafael pentru atâta bine ce le făcuse lor. El se destăinui lor și le spuse că este un inger trimes de D-zeu ca să-l vindice și să-i ferească casa, fugărind duhul necurat și scăpând fiul său și nora sa de moarte. Să binecuvinteze mai bine pe D-zeu că cu darul și cu voia lui singură a venit și a făcut toate. Ei mulțumiră lui D-zeu și trăiră apoi în pace și fericire.

(Vedeți, vedeți că eu sunt, și D-zeu altul fără de mine, eu voi ucide și eu voi face a trăi, lovi-voi și eu voi tămădui, și nu este cine va care scoate din mâinile mele. Deutoronom. c. 32, 39.)

40.

**DANIEL HANANIAH, MIȘAEL ȘI
AZARIAH. 3418 (570)**

Intre oamenii aduși din Ierusalim era și Daniel

cu cei trei tovarăși ai săi: Hanania, Mișael și Azaria. Aceștia fură crescuți în palatu regelui, dar ei nu se atingeau de bucatele ce se făceau acolo ci se hrăneau numai cu legume și apă curată și totuși fața lor era rumenă și sănătoasă.

O dată ridică Nebucadnețar un idol de aur și porunci sub pedeapsa de moarte, ca toată lumea să se închine la acel idol. Dar cei trei tineri, Hanania, Mișael și Azaria nu se închinară acelui idol de aur. Câți va Caldeii îi pârâra înaintea regelui și fură aduși înaintea lui, dar rămaseră neclintiți; deci porunci regele să se înfierbinteze cuptorul înșeptit și să’i arunce în acel cuptor. Așa se făcu și cei trei bărbați căzură legați în foc. Dar de o dată văzu regele că în loc de trei erau patru oameni deslegați ce se plimbau prin cuptor. Și cel al patrulea avea o față d-zeiască. Și regele Nebucadnețar îi rugă de eșiră din cuptor și erau nevătămați și neatinși de para focului. Atunci binecuvântă Nebucadnețar pe D-zeul lui Hanania, Mișael și Azaria, care trimesese pe îngerul său de scăpă slugile sale; și mărturisii că nu este un alt D-zeu care poate scăpa, de cât acel al celor trei tineri.

După aceea tălcui Daniel lui Nebucadnețar un vis ce-l văzuse. Și se întâmplă apoi că regele Belșatar fiul lui Nebucadnețar făcu un ospăț mare și bău din vasele templului ce le

adusesse tatăl său din Ierusalim ; și Belșatar lăudă pe zeii săi de aur și de argint. Atuncea se ivi o mână ce scriea pe părete, și nimenea nu putu să citească sau să tălcuiască cele scrise. Ei chemară și pe Daniel și el citi slovele și zise : aceasta este ce e scris : Mene Mene, (numărat) Techel (cântărit) Ufarsin (impărțit) adică : Mene : a numărat D-zeu regatul tău și i-a pus sfârșit. Techel : ești cântărit în cântar și găsit prea ușor ; Peras : s'a împărțit regatul tău și s'a dat lui Madaï și Paras. » Și chiar în aceeași noapte ocupară Persiï orașul Babilon și uciseră pe Belșatar.

Darius, noul rege, ceru ca toată lumea să se închine lui, ca la un D-zeu. Daniel însă se închina numai Dumnezeuului adevărat ; părăt regelui a trebuit să fie aruncat în groapa cu lei, căci așa era legea ce o dedese Darius, și nu se mai putea schimba. Iar regele zise lui Daniel : « D-zeul tău, căruia slujești, acela să te scape » ; și regele pecetlui piatra de asupra gropei. A doua zi de dimineață veni regele la groapă, și cât de mare fu mirarea lui când văzu că Daniel rămase neatinș de lei și nu era de fel vătămat. Deci puse de-l scoaseră afară și aruncară pe pârătorii lui înăuntru ; aceștia îndată ce ajunseră în fundul gropei fură sfâșiați de către lei. Și regele lăudă pe Domnul D-zeu și mărturisi că D-zeu singur este D-zeul cel viu și vecinic, care scapă și mântuește.

(Imi pun pe Domnul inaintea ochilor mei, caci daca imi este el in dreapta mea nu ma clatin. Psalm. 16, 8.)

45.

ESTHER (PURIM)

3515 (473)

Impăratul Ahașveroș care stăpânea peste țări întinse făcu o dată un ospăț mare și porunci nevestei sale Vaști să vie și ea la ospăț. Dânsa nu se supuse voinței sale și regele se mâniă tare și o goni. Cei mari îl povățuiră să strângă fetele cele mai frumoase din toate țările sale și care va plăcea mai mult regelui, pe aceea să o ia de nevestă în locul Vaștii. Regelui plăcu acel sfat și făcu așa. Intre aceste fete tinere se afla și una, Esther sau Hadasa nepoata Iudeului Mordecai. Aceasta plăcu regelui mai mult decât toate cele lalte și el o luă de nevestă.

O dată se vorbiră doi păzitori ai regelui să-l omoare. Mordecai află de această vorbă și o destăinuie Estherei, care o făcu cunoscut regelui. Lucru se cercetă și vinovații se pedepsiră cu moarte, iar întâmplarea se înscrise în analele împărăției.

După oare care vreme înalță regele pe Ha-

man Agaghitul și-l făcu mai mare peste toată curtea, și toți ce veneau se închinau lui, numai Mordecai nu înghenuchia. Și Haman prinse ură în contra lui și căută prilej să-l pearză pe dânsu și pe toți Iudeii. De atuncea el îi pără neîncetat regelui, care înduplecându-se i dete voie să facă cu ei tot ce va pofti. Și Haman trimese porunca în toată împărăția ca într'o zi hotărită să se omoare toți Iudeii de la mic pân la mare. Mordecai înștiință pe Esther de primejdia în care se aflau toți, și o rugă să se ducă la regele și să mijlocească scăparea lor.

Deși era oprit a intra nechemat la regele, totuși îndrăsni Esther de a se înfățișa înaintea lui, și fiind bine primită, ea rugă pe regele să poftască a doua zi la ospăț împreună cu Haman, și atuncea va spune ceea ce vrea de la regele.

În noaptea aceea neputând Ahașveroș dormi puse de-î citiră analele împărăției, și dând de destăinuirea aceea a lui Mordecai care i scăpase viața, întrebă dacă i s'a dat vr'o răsplată? Slugile răspunseră, că nu i s'a dat nimica. Tocmai atuncea veni Haman în curtea palatului. Regele îl chemă și-l întrebă: «ce se cuvine să se facă aceluia pe care regele vrea să-l cinstească?» Haman crezând că e vorba de dânsul zise:» să-l îmbrace în veștmintele ce le a purtat regele în

ziua încoronării, și să încalice pe același cal, și să-l plimbe prin tot orașul strigându-se înaintea lui: «așa se cuvine să se facă aceluia pe care regele vrea să-l cinstească.» Și regele răspunse: «Atunci du-te și fă toate acestea iudeiului Mordecai întocmai precum ai zis.» Haman venise să ceară voie să spânzure pe Mordecai, și trebuia acuma să se supue poruncei regelui. Când se întoarse acasă plin de adâncă mâhnire și rușine, slugile Estherei îl chemară la ospăț. Regele întrebă pe la sfârșitul ospățului: «ce cer Esthero de la mine?» Esther îi mai pofti pentru a doua zi și atunci îi spuse Esther de primejdia fraților ei, vânduți de vrăjmașul acela de Haman. Regele porunci îndată să-l spânzure pe spânzurătoarea ce o gătisese pentru Mordecai. Acestuia i dete toată puterea ce o avea Haman înainte și îi dete voie lui Mordecai să schimbe porunca lui Haman, zicând, că în ziua aceea hotărâtă să-și răsbune Iudeii de vrăjmașii lor, și nu din potrivă cum era porunca întâia. Ziua aceea era hotărâtă prin sorți (Pur) și era ziua a-trei-spre-zecea din luna Adar. Deci se înființă ziua aceea să fie de pomenire vecinică pentru scăparea minunată ce făcuse D-zeu Iudeilor. (Purim)

(Cine sapă o groapă și o adâncește cade în prăpastia ce singur a făcut'o. Psalm 7. 16).

INTÖRCEREA DIN ROBIE 3452 (536) **EZRA.** 3530 (458)
NEHEMIA 3544 (344)

După moartea lui Dariaveș (Darius) veni pe tronul Babilonului Coreș (Cyrus) regele Perșilor. Și deșteptă D-zeu duhul lui Coreș și el porunci să strige în toată împărăția sa, cine va voi din poporul lui D-zeu să plece cu ajutorul lui la Ierusalim și să zidească casa Domnului să facă așa. Și plecară căpeteniile din familia Iehudei și din Beniamin și preoți și leviți și toți aceia căroră le deșteptase Domnul duhul de a se întoarce la Ierusalim. Și toți de prin prejur i ajutară cu scule de argint și de aur și cu vite și cu lucruri scumpe. Insuși regele scoase vasele de aur și de argint ce le adusese Nebucadnețar din templu de la Ierusalim și le întoarse lor. Deci plecară și în capul lor era Zerubabel din familia lui David și Ieșua marele preot. Cu toți erau 42.360 de suflete afară de slugile și cântăreții.

Ajungând la Ierusalim începură să zidească templul cel dărâmat. Atuncea veniră Samaritenii care se trăgeau din păgânii aduși la Șomron, de către regi Asiriei, și cerură să iea parte la zidirea templului; Iudei însă respinseră cererea lor și Samaritenii pârără pe Iudei la regi din Persia și i opriră de a zidi mai departe, până

când regele Dariaveș (Darius) găsiind un hrisov vechiu dela Coreș le dete voie să urmeze cu lucrarea. Ei isprăviră cu lucrul la 3 Adar din anul al șaselea al împărăției lui Dariaveș, îndemnați și sprijiniți mai cu seamă de către proorocii Haggai și Zecaria ; în anul 3472 (516) tocmai în anul al 70-lea dela dărâmarea templului cel vechiu de când începuse robia se isprăvi zidirea noului templu.

A doua oară veniră Iudei din Babilon conduși de către preotul Ezra. Acesta veni cu imputernicire mare dela regele Artahșasta și era insuflețit de duhul lui D-zeu. Văzând câte păcate se făceau de către Iudei, el îi adună la un loc, le citi cartea lui Moise și îi puse să jure că vor ține cu sfințenie toate câte sânt scrise în acea carte ; și astfel reînoi și întări el legământul poporului Iudeu cu D-zeu.

Trei-spre-zece ani după venirea lui Ezra, veni și Nehemia care era paharnicul Împăratului, cu hrisov domnesc și începu să zidescă zidurile orașului. Mult se încercară popoarele învecinate să'i oprească dela lucru ; dar Iudei fiind într'o mână sulita și în ceal'altă mistria isprăviră zidul întreg, și Nehemia desrobi toate slugile iudee și porunci stăpânilor să le întoarcă pământurile lor ; apoi opri pe Iudei de a mai face vânzare în zilele de sâmbătă și de sărbătoare ; și i despărți de femeile păgâne ce-și luaseră, căci acestea

ii îndemneau la păcate. Și așa se înființă iar neamul Iudeu în Palestina.

(Căci așa zice Domnul D-zeu ; precum am adus peste acest popor toată acea nenorocirea mare, așa voi aduce asupra lor tot binele ce le am făgăduit (Iirmiahu 32, 42.)

47.

M A C C A B E I

3821 (167)

În urma războaelor lui Alexandru cel mare căzu țara Iehudiei supt stăpânirea Grecilor și ajunse apoi supt aceea a Sirienilor. Peste dânsii domnea o dată un rege anume Antioh Epifan 3809 (175) care cu o tirănie ne mai pomenită porunci Iudeilor să se închine idolilor. Templul sfânt din Erusalim fu sfințit lui Joe Olimpianu, zeului Grecilor, de asemenea porunci Iudeilor a călca legile lui Moșe, a mânca carne oprită și a jertfi idolilor, altmintrelea suferiau chinurile cele mai cumplite. Între alți era un bătrân venerabil anume Eleazer pe care însuși regele încercă să'l înduplece să mănânce carne de porc, dar Eleazer se împotrivi bărbătește și muri chinuit de slugile lui Antioh. Era asemenea și o văduvă ce avea șapte copii și toți se opuseră cererei regelui Antioh. Sfășiați de biciuri și chinuri ei tot ră-

maseră statorniei în credința lor. Apoi porunci regele să fiarbă cazane și să'i arunce înăuntru și așa făcură începând de la cel mai mare. Dar toți, îndemnați de muma lor mărturisiau cu tărie de suflet credința nestrămutată în D-zeul adevărat. După ce văzu muma că i s'a omorât toți copiii muri și ea cu aceeași statornicie.

Ne mai putând suferi schingiuirile și muncile Sirienilor, se sculă preotul Mattathia împreună cu cinci fiți ai lui anume : Iohanen, Șimeon, Iuda, Eleazar și Ionathan. Văzând o dată pe un iudeu aducând jertfă unui idol în orașul Modaim se aprinse Mattathia de un foc sfânt și omoră pe acel Iudeu împreună cu Sirieniți ce steteau lângă dansul și chemă pe toți Iudei drept-credincioși la arme. Ast-fel începu el mântuirea poporului Iudeu, însă moartea îl opri în lucrul început. Atuncea chemă el pe fiul său Iuda și-i incredință lui conducerea răsboaelor. Ajutat de D-zeu repurtă această mână de oameni izbânzi strălucite împotriva Sirienilor și bătău armiele lor în mai multe rânduri. Și la 25 ale lunei Chislev anul 3824 (164) reuși Iuda a târnosi templul din Ierusalim pângărit de idolul lui Joe ce fusese pus acolo de către Antioh. Spre vecinica pomenire înfintă Iuda sărbătoarea târnosirei (Hanuca). Iuda căpătă numele de (ciocănar) Maccabi lovind și sfărămând toate ca cu

un ciocan (maccab). De aci căpătă toată familia numele de Macabeï; ei reușiră iarăși a face regatul Iudeu independent până când sfâșiat de răsvrătiri din lăuntru deveni prada Romanilor.

(Nu doarme și nu dormitează păzitorul lui Israel. Psalm 121, 4.)

GEOGRAFIA PALESTINEI

I. NUMIRILE BIBLICE.

Numele cel mai vechi al acestei țări era *Canaan* adică țara de jos, pe când *Aram* însemnează țara de sus; apoi se mai numi *Țara Ebreilor*; *Țara făgăduită* de D-zeu patrișilor; *Țara sfântă*; *Țara lui Israel*, *Iehuda*, înfine: *Palestina* dela *Peleşet* *Filistean* întrebuițat de scriitorii Greci și Romani pentru denumirea ei.

II. HOTARE.

Țara Canaan se mărginește la apus cu *marea Mediterană*, la nord cu *Feniția și Siria*, la răsărit cu *Iordanul și Arabia pustie* la sud cu *Arabia pietroasă*. Intinderea este de la 52 — 54^{1/2} lungime și de la 31 — 33 ^{1/2} lățime și cuprinsul este de aproape 460 mile pătrate având odinioară aproape 5 milioane locuitori.

III. TOPOGRAFIA.

A) Munți

Țara este străbătută de alungul ei de un șir de munți care o împarte în două părți cu văi prin mijlocul lor. Munți cei mai înalți sânt spre nord:

1. *Libanon* (Lebanon adică Munții Albi din cauza zăpezei de care sânt acoperite vârfulurile lor) desparte Palestina de către Siria; vârful cel mai înalt este Gebel el Macmel (8.800 picioare); pe dânsul se află renumita pădure din care tăia Șelomo chedrii pentru zidirea templului. Este despărțit de *Antilibanon* un al doilea șir de munți paraleli, printr'o vale străbătută de râul *Leontes* și acoperită cu ruinele orașului Baalbec; muntele este neroditor și uscat, vârful cel mai înalt este de 5.550 pic. Alătura cu dânsul este *Hermon* de 10.000 pic. acoperit tot-dea-una de zăpadă, mai are și numele de: *Senir*, *Sirion*, *Sion*.

Platoul Galilean: Munții *Naftali* paralele cu partea superioară a Iordanului se întinde tot scăzând până la valea Iezreel. Acolo se află muntele Tabor (1.750 pic.) este acoperit cu păduri de stejar și fistic. Aci a fost lupta lui Barac cu Sisra. Spre sud de Tabor este *micul Hermon* (2.600 pic.) și de la acesta se continuă munți *Ghilboa* (2.400 pic.) unde muri Șaul împreună cu fiul lui.

3. Munții *Efraim*, cu platoul *Samaritean*; care ocupă centrul Palestinei și se întinde până aproape de Ierusalim; cuprinde muntele *Carmel* care are un promontoriu la Mediterană (1.200 p.) muntele *Ebal* (2.500 pic.) neroditor; în fața lui muntele *Garizim* plăcut și roditor; pe dânsul se afla templul Samaritean; muntele *Şemer*, pe care zidi regele Omri orașul Şomron (Samaria) capitala regatului Israel. Mai este și muntele *Ṭalmon* nu departe de Şehem. *Şilo* unde stătu tabernaculul Domnului de la Iehoșua până la Eli. *Gaaș* lângă Timnath-Serah, unde fu îngropat Iehoșua.

4. Munții *Iehuda*: un platon ce se întinde de la valea Şaron până dincolo de Ierusalim drum de 6 ceasuri. A fost roditor și foarte populat. Aci se află toți munții ai orașului sfânt: muntele *Mashinilor*, *Ṭion* (Sion) și *Moriah* asemenea și munții *En-ghedi*, *Maon*, *Zif* unde căutase odinioară David scăparea când îl fugăria regele Şaul.

5. Munții dincolo de Iordan: munții *Ghilead* bogați în ștejar și în pinii; se întind de la țara lui Menaşe până la Reuben. Aci a fost patria lui Iiftah. Partea de miază-noapte se mai chiamă *Başan*, cea de miază-zi *Abarim*; Vârfurile cele mai însemnate sânt: *Pisgah* în fața orașului Ieriho. *Nebo* unde muri Moșe și *Peor* lângă Beth-Peor.

Amândouă șiruri de munți: cea de dincoace și cea de dincolo de Iordan se prelungesc spre

miază-zi și se unesc cu muntele *Seir*, unde se așezase *Esav* tatăl Edomilor.

B. APE

A. Mări și lacuri

1. *Marea Mediterană* de a lungul țării spre apus. Portul cel mai important este *Ioppe* (Iafa); aci se sui Iona într'o corabie când voia să fugă la Tarșiș.

2. *Marea Moartă numită și Marea sărată, Marea de răsărit*; un lac având lărgimea de 9 mile și lățimea de $3\frac{1}{2}$ mile 1236 pic. supt nivelul mării, jur împrejur înconjurat de stânci; apa e amară și are un miros de pucioasă, nimica viu nu se află într'ansa, adesea ori se ridică asfalt de asupra apei plutind, fundul fiind vulcanic. Aci se aflau odinioară orașele Sodom și Amora.

3. *Lacul Chinereth* (Genezareth) sau *Lacul din Tiberius Lacul Galileean*, lung de 3 mile, lat de $1\frac{1}{2}$ 674 pic. supt nivelul mării; țărmurile sunt cele mai plăcute din toată Palestina. Apa este dulce și nutrește o mulțime de pești.

4. *Lacul Merom* (lacul superior) cel mai de miază noapte, lung de 2 mile lat de vr'o $\frac{3}{4}$ de milă; apa este turbure și vătămătoarea; pe țărmuri crește multă trestie și hrănește șerpi și alte animale vătămătoare.

B) Râuri

1) *Iordanul* (Iarden) izvorește din munții Libanon și curge prin mijlocul țării pe care o împarte în țara de dincoace și țara de dincolo de Iordan : de a dreapta și de a stânga Iordanului. Iordanul străbate mai întâiu lacul Merom, cade apoi în lacul Chinereth și se varsă înfine în Marea Moartă. Lungimea lui este de 25 mile, lățimea cea mai mare 150 pic.; valea prin care curge. *Araba* sau *Chicar ha-Iarden* este când mai lată, când mai îngustă și se prelungește până la golful Elamitic. Peste acest râu a trecut Iehoșua poporul lui Israel în Țara făgăduinței.

2) Râul *Arnon* hotarul de miază-zi al seminției Reuben; apa e bună și limpede, se varsă în Marea Moartă.

3) Râul *Iaboc* izvorește din munții Bașan, formează mai întâiu hotarul Amoniților apoi al seminției Gad, se varsă în Iordan în fața orașului Șehem. Peste această apă a trecut Iacob când s'a întors cu familia sa din Mesopotamia. 4) Râul *Sered* în țara Moabiților, se varsă în Marea Moartă. 5) Râul *Chidron* izvorește în spre miază-noapte de Ierusalim lângă muntele *Maslinilor* curge prin valea *Iehoșafat* (Iosafat) și se varsă în Marea Moartă după un drum de 5—6 ceasuri.

În Marea Mediterană se varsă: 6) Râul *Șihor*

sau pârâul Egiptean care despărțea Palestina de Egipt. 7) Râul *Besor* lângă Beerșeba ; izvorește din munții Iehuda, și se varsă lângă orașul *Gaza*. 8) *Chișon* izvorește, nu departe de munte *Tabor* curge prin valea *Iezreel*, atinge muntele *Carmel* și se varsă în mare. Aci a bătut Debora împreună cu Barac pe *Sisra*. 9) *Canah* izvorește lângă Șehem și se varsă în mare între *Cesarea* și *Iafa*. A fost hotarul între *Menașe* și *Efraim*. Mai este de pomenit și pârâul *Kerith* care se varsă în Iordan, acolo se ascunse Eliahu de urgia lui Ahab și a fost hrănit de corbi.

IV. C L I M A

Clima Palestinei variaza după pozițiunea ținuturilor ; în genere însă clima este temperată și rar se vede zăpadă și gheață. Se pot distinge șase grade de temperatură, sau anotimpuri : 1) De la jumătatea lui Octomvrie până la jumătatea lui Decemvrie, este *ploaia timpurie* (Iore). 2) De la jumătatea lui Decemvrie până la jumătatea Fevruarie, vremea friguroasă. 3) jum. Fevruarie până la jum. Aprilie : *ploia târzie* (Malcoș) vremea când încolțesc și răsar plantele. 4) jum. Aprilie până la jum. Iunie secerișul secarei și al grâului. 5) jum. Iunie până la jum. August vremea caldă ; noaptea însă cade roua abondentă și

înlocuește ploaea ce se întâmplă rar pe acea vreme 6) de la jum. August până la jum. Octomvrie, vremea culesului poamelor și al vielor. În genere clima este foarte sănătoasă și oamenii ajung la o vârstă foarte înaintată. Țara este bătută și de cutremuri; de vântul *Samum*, care suflă din pustiile Arabiei și care omoară vite și oameni, fiind veninos; se ivesc și lăcuste, boale, friguri etc.

Ziua cea mai lungă în Palestina (21 Iunie) este 14 ceasuri și 10 min. afară de cele patru ceasuri ce ține răsăritul și amurgitul. Ziua cea mai scurtă: (21 Decemvrie) este de 9 ceasuri și 50 minute, afară de cele trei ceasuri ale răsăritului și ale amurgitului.

V. Productele țării

În timpul înfloririi sale Palestina era o țară foarte roditoare, dar acuma s'a pustiit și abia hrănește 500.000 de oameni; pământul însă s'ar putea iar îmbunătăți printr'o lucrare metodică.

Agricultura și creșterea vitelor au fost ocupațiunea principală a Evreilor. Din plante creșteau mai cu seamă: grâu, secară, orez, alac, fasole, linte, muștar, cânepă, flori, balsam foarte renumit, stejari, nucii, migdale, chedri, pini, pomi de roșcove; afară de acestea, maslini, finichi, smochini, pomi de rodii, duzi, struguri foarte mari, etc.

Dintre animale se aflau în Palestina: boi, căprioare, oi, măgari, cămile, cerbi, urși, lei; cai aduși din Egipt, și alte animale precum și multe feluri de paseri și pești; stupi cu albine, insecte, și alte multe.

Dintre metale erau: aur, argint, aramă din care se făcea toate uneltele; fier, mai puțin întrebănuțat de cât arama, cositor, plumb.

Sare se căpăta din apa Mării Moarte; alte minerale mai erau pucioasă, asphalt, natron, piatră de var, granit, basalt, lut, etc.

Ape minerale sânt mai cu seamă apele cele calde lângă Tiberias cari își isvoresc acolo fierbinte și au un miros de pucioasă; alt izvor de apă minerală se află asemenea lângă pârâul Iarmuk.

VI. Aborigeni.

Cei mai vechi par ar fi *Refaim* care nume însemnează uriași. Og regele din Bașan era din acel neam; tot de neamul *Refaim* mai țin: *Zamzumim* (poate aceeași ca și *Zuzim*) în țara Ammon *Emim* în țara Moab. *Anachim* în Palestina de miază-zi și *Avim* în țara Filistenilor. Pe lângă *Refaim* par a mai fi aborigeni și *Hori* cari locuiau în peșterile din Palestina de miază-zi și din Edom.

Întăia imigrațiune în țară a fost de către popoarele Canaanite, cari veniră de la golful Persian.

Acele popoare erau: Sidoni, Arvadi, Archi, Temari, Hamati, cari s'au așezat în Fenicia; și Hitti, Iebuzi, Amori, Ghirgași, Hivi, Perizi cari s'au așezat între marea Mediterană și Iordanul. A doua imigațiune a fost a Filistenilor, cari au venit din ostrovul *Castor* (*Creta*) și au ocupat țara Avvimilor și s'au așezat la țărmul mării.

În fine a treia imigrațiune a fost cea a Israelitilor.

VII. Impărțirea țării

Atât partea de dincolo cât și cea de dincoace de Iordan a fost ocupată decătore și împărțită între cele 12 seminții ale Israelitilor; locul lui Levi și Iosif l'au luat cei doi fii ai lui Iosif: Efraim și Menașe. Țara fu deci împărțită în modul următor:

Reuben dincolo de Iordan; de la râul Arnon, până la olatul lui Gad spre nord; în vest este marea Moartă iară către est putea să se întinză departe, fiind pustia arabică. Orașe principale erau: Aroer, Heșbon, Dibna, Iahta unde a fost bătut Sihon, etc. Acolo erau și patru orașe ale Leviților și *Beșar* oraș de scăpare.

Gad. Între Reuben și Menășe, se întindea la nord-vest până la lacul Chinereth, cuprindea o parte din olatul Ghilead, Iazer și din țara Amoniților. Orașe principale: *Iaezer* nu departe de

Heşbon ; *Mahanaim* unde se lovi Ioab cu Abeşalom. *Iabeş-Ghilead*, *Beth-Şeon*, *Sucoth*. Patru oraşe levitice şi *Ramoth în Ghilead* un oraş de scăpare.

Jumătatea Menaşe sau *Menaşe de răsărit* ocupă ţara Başan şi partea de nord din Ghilead până lângă izvoarele Iordanului. Spre sud îi ţinea marginea râul Iabboc. Oraşe principale : *Halamiş*, *Nave* etc. două oraşe levitice şi *Golan* oraş de scăpare. Aceste două seminţii şi jumătate erau dincolo de Iordan şi deja Moşe le dedese lor acea ţară.

Dincoace de Iordan se împărţise ţara de către Iehoşua în modul următor :

Iehuda împreună cu *Şimeon* ocupa sudul ţării ; către răsărit se mărginea cu Marea Moartă, la nord cu Benjamin, la nord-vest cu Dan şi la apus cu Filistenii, Oraşe principale : *Debir*, *Cadeş-Barnea*, *Miţpah*, *Lachiş*, *Enghedi*, *Bet-lehem Efrata* spre deosebire de *Beth-Lehem din Zebulon*. *Hebron* oraşul cel mai vechiu care se numia odinioară : *Chiriath-Arba* ; *Beth-Şemeş* lângă ţara Filistenilor, Oraşe levitice nouă din cari unele din sus numite. De Şimeon ţinea : *Beer-Şeba*, *Ţiclag*, *Horma* etc.

Beniamin se mărginea spre apus cu *Iordanul*, spre sud cu *Ieuda*, spre nord cu *Efraim*, spre apus cu *Dan*. Pe hotarul între *Iehuda* şi *Beniamin* stă oraşul *Ierusalim* ; de la David încoace

capitala țării. Orașul stă lângă pârâul *Chidron* acolo unde se întâlnește munții Efraim cu munții Iehuda. Acel vârf de munte pe care stă *Ierusalim* este înconjurat de văi din trei părți și o altă vale trecea chiar prin mijlocul orașului. Această vale fu mai pe urmă umplută și căpătă numele de *Millo*; partea din sudul ei se numea *Țion* (*Sion*) sau orașul superior și partea din nord se numea *Moriah* sau *muntele templului*. Insuși templul era ast-fel zidit, că intrarea lui era de la răsărit. Nu departe de dânsul, în spre apus de *Millo* era palatul lui *Șelomo*. Pe vârful de sud al muntelui *Moriah* era castelul *Ofta*. Regele *Hizchia* ridică un zid în jurul dealului din nord și în jurul orașului de jos (apoi: *Akra*) înconjurând ast-fel templul și întărindu'l. Lângă oraș era spre sud valea *Hinnom*; spre răsărit, aproape de muntele *Moriah* valea *Iehoșafat* (*Iosofat*) și nu departe de acolo *muntele Maslinilor*. Când se înmulți populațiunea din Ierusalim se făcu și așa numitul: *Oraș nou* pe muntele *Bețetha*. Spre apus de orașul de jos era locul de osândă (*Golgotha*.)

În vremea înflorirei, a putut să aibe orașul 150.000 de locuitori, care număr pe vremea sărbătorilor se ridică la un milion și mai bine. Acuma însă a scăzut de tot și abea mai are vr'o 30—40.000 de locuitori. Alte orașe în ținutul lui Beniamin erau: *Ieriho* sau orașul *Finichelor*;

Ghibea odinioară reședința lui Șaul. *Rama* poate același oraș ca *Ramataim Toșim*, unde se născu proorocul Șemuel. *Betel* odinioară *Luz*; Patru orașe levitice, dintre cari *Anathoth*, unde se născu proorocul *Ieremia*.

Dan între Efraim, Benjamin, Iuda și țara Filistenilor. Fiindu-le locul prea strâmt, a plecat o mulțime din seminția lui Dan și s'a așezat în orașul *Laiș* sau *Leșem* la hotarul de nord al Palestinei. Orașe principale: *Toșea*, unde se născu Șimșon, *Eștaol*, *Ir-Șameș*, *Aialon*, *Iafa* port la marea Mediterană. Patru orașe levitice.

Efraim. Al doilea trib după Iuda; se mărginea spre sud cu Benjamin și Dan, spre nord cu Menășe și Isachar, spre răsărit cu Iordanul. Orașe principale: *Șehem*, (*Sichem*) oraș levitic, capitala regatului Israel: acolo se înmormântară oasele lui Iosef; s'a numit apoi: *Flavia Neapolis* de aci: *Nablus*; *Șomron* (*Samaria*) asemenea capitală regatului Israel. *Ghezer*, *Bet-Horon*, *Tirța* etc. Patru orașe levitice dintre cari unul era *Șehem*.

Jumătatea Menășe se mărginea spre sud cu Efraim. Țara lui se asemăna unui triunghi, a cărui bază era marea Mediterană, și al cărui vârf era locul unde se întâlnea țara lui *Isachar* cu a lui *Efraim*. Orașe principale: *Meggido*, *Tebeș*, unde muri *Abimelec*, *Dothan* unde se întâlni Iosef cu frații lui, și fu vândut în robie. Două orașe levitice, dintre cari unul era *Taanac*.

Isahar se mărginea spre nord cu muntele *Tabor* și țara lui *Zebulon*, spre apus cu *Menașe* și *Așer* spre sud cu *Efraim*. Intreaga vale *Iizreel* era a lui. Orașe principale : *Iizreel*, *Abel-Mehola* *Beth Șean* (apoi *Scythopolis*?) *Afek*, *Șunem* etc. Patru orașe levitice.

Zebulon în nordul lui *Isachar* cu patru orașe levitice, orașe principale : *Iokneam*, *Dimna* poate același ca și *Rimmon*, etc.

Așer se mărginea spre nord cu *Țidon*, spre apus cu marea *Mediterană*, spre sud cu *Zebulon* și spre răsărit cu *Naftali*, orașe principale: *Achzib*, *Rehob*, *Acco* etc. Patru orașe levitice.

Naftali se mărginea spre răsărit cu *Iordanul*, spre sud cu *Zebulon*, spre apus cu *Așer*; se întindea până la hotarul de nord al *Palestinei*. Orașe principale : *Iabneel*, *Haroșeth-Hagoim*, *Abel Beth-Maachah*. Patru orașe levitice, între cari *Chedeș* oraș de scăpare.

VIII. POPOARE ÎNVECINATE

1) În sud-vest *Filistenii* cu cinci districte : *Gath*, *Așcalon*, *Ecron*, *Așdod* și *Gaza*; aceste două din urmă erau porturi. 2) *Amalechiții* un popor nomad și pribeag între *Sinaï* și *Edom*; vrăjmaș neîmpăcat al poporului *Israel*, fură bătuți de *Șaul* și *David* și stârpiți de *Hizchia*. 3) *Edomiții* în sudul *Palestinei*, pe munții *Seir*, asemenea bătuți de *David*; ei răpiră o parte din țara pe timpul exilului; fură apoi bătuți de *Hyrčan*. Orașe prin-

cipale : *Petra, Boțra, Teman ; Elat și Ețion-Gheber* porturi. 4) *Midianiții*, nomazi și negustori cu caravane, se întindeau de la *Sinaï* până lângă *Moab*, bătăuți de *Ghideon* ei dispar pentru tot-deauna. 5) *Moabiții* în partea spre răsărit de marea Moartă până la râul *Arnon*, au avut dese războaie cu *Israeliții*; orașe principale : *Ar Moab, Chir, Horonaim, Eglaim* etc. 6). *Amoniții* învecinați cu *Moab* se întindeau de la *Arnon* până la *Iabboc*. Fură bătăuți de *Șaul, David, Maccabeii* etc. Capitala lor : *Rabbath bne-Amon* a fost luată de *Ioab*, generalul lui *David*. Acolo muri *Uriah*. 7). *Syrienii* (*Arameii*) spre nord-ost și nord al *Palestinei*. Pe lângă *Aram Naharaim* (*Mesopotamia*) mai erau orașe principale ale lor : *Aram Țobah, Aram Damesec, sau Damascus, Aram Bethbah și Maacha, Hamat, Arpad, Havran* mai pe urmă *Auranitis, Gheșur* în nord-ostul *Palestinei*. În fine : 8). *Fenicienii* (*Canaaniții*) cei mai renumiți negustori și navigatori ai timpurilor trecute; ocupau nordul și nord-vestul *Palestinei* și au stat în dese legături amicale și comerciale cu *Israeliții*. Capitale : *Țidon (Sidon) și Țor (Tyrus)*. Orașe : *Țarfat (Sarepta)* unde a trăit oare care vreme prorocul *Eliiahu, Tripolis, Beirutus* (azi • *Beirut*) etc.

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

Sfârșit.

